PUB. OVIDII NASONIS DE *TRISTIBUS* LIBRI V.

Cum ANNOTATIONIBUS minime rejiciendis.

Ex collatione exc. vol. ium, & quamplurimis menais purgati.

B43

LONDINI,
Excudebat *T. M.* pro Societate Stationariorum. 1691.

Mr Robert Harrison
His Book
16 = 93

PUB. OVID. NASONIS
De Tristibus, Lib. I.

ELEGIA I.

Alloquitur Librum ut Romam vadat, & quid ei faciendum sit admonet.

PArve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem,
Hei mihi * quòd domino non licet ire tuo!
Vade, sed incultus, qualem decet exulis esse;
Infelix habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo;
Non est conveniens luctibus ille color:
Nec titulus minio, nec * cedro charta notetur;
Candida nec nigrâ cornua fronte geras.
Nec fragilis geminæ poliantur pumice frontes,
Hirsutus * passis ut videare comis.
Felices ornent hæc instrumenta libellos;
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Nève lituràrum pudeat; qui viderit illas,
De lacrymis factas sentiet esse meis.
Vade liber, verbisq; meis loca grata salutà;
Contingam certè quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo nostri non immemor illo,
Si quis qui quid agam forte requiret erit:
Vivere me * dices, salvum tamen esse negabis;
Id quoq; quod vivam munus habere Dei.
Atq; ità tu tacitus quærenti plura; Legendum:
Ne * quæ non opus est forte loquare cave.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis:
Causa patrocinio non bona major erit.
Invenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
Carmina nec siccis perlegat ista genis.
Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea, lenito Cæsare, pœna levis.

Ex Tomo Romam.

* *Quò.*

* *Cedrino oleo chartas contra cariem illinebant.*

* *Sparsis.*

* *Dicar.*

* *Quod opus non.*

Nos quoq; quisquis erit; ne sit miser ipse precamur
Placatos miseris qui volet esse Deos:
Quæque volet rata sint; ablataq; principis ira,
Sedibus in patriis det mihi posse mori,
Ut peragas mandata liber, culpabere forsan;
Ingeniique minor laude ferere mei.

Judicis officium. Judicis officium est, ut res, ita tempora rerum
Quærere: quæsito tempore tutus eris.

Alacritas ad poemata. Carmina proveniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
Hæsurum jugulo jam puto, jamque meo.
Hæc quoque quæ facio, judex mirabitur æquus;
Scriptaq; cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumspice casus;
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique securus famæ liber iræ memento,
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
Non ita se nobis prebet fortuna secundam,
Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram sospes, tituli tangebar amore,
Quærendique mihi nominis ardor erat.

Studium obfuit Ovidio. Carmina nunc simulo, studiumq; quod obfuit odi:
Sit satis ingenio sic fuga parta meo.
Ltamen; & pro me tu, cui licet, aspice Romam:
Dii facerent * posses non meus esse liber,

** Possem nunc.* Nec te quod venias magnam peregrinus in urbem,
Ignotum populo posse venire puta.
Ut titulo careas, ipso noscere colore;
Dissimulare velis te * licet esse meum.

** Liquet.* Clam tamen intrato, ne te mea carmina lædant:
Non sunt ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te quod sis meus, esse legendum
Non putet e gremio rejiciatque suo.

Libri Amorum obfuerunt Ovidio. Inspice dic titulum: non sum præceptor amoris:
Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
Forsitan expectes an in alta palatia missum
Scandere te jubeam, Cæsareamque domum.

Ignoscant

Ignoscant augusta mihi loca, diique locorum:
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Esse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina, sed timeo qui nocuere deos.
Terretur minimo pennæ stridore columba
Unguibus, accipiter, saucia facta tuis.
Nec procul a stabulis audet discedere, si quæ
Excussa est avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaëton, si viveret; & quos
Optarat stulte, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ sensi, fateor Jovis arma timere:
Me reor infesto cum tonat, igne peti.
Quicunq; Argolica de classe Capharea fugit,
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis:
Et mea cymba semel valta percussa procella,
Illum quo læsa est, horret adire locum.
Ergo cave libet, & timida circumspice mente:
Et latis a media sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus, Icarus nomina fecit aquis.
Difficile est tamen hic remis utaris an aura,
Dicere: consilium rebus & locus dabunt.
Si poteris vacuo tradi, si cuncta videbis
Mitia, si vires fregerit ira tuas:
Si quis erit qui te dubitantem & adire timentem
Tradat, & ante tamen pauca loquatur, adi.
Luce bona, domino; tuo felicior ipso,
Pervenias illuc & mala nostra leves.
Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more potest.
Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto:
(Nam spes est animi nostra timore minor.)
Quæque quiescebat, ne mota revivat ira,
Et pœnæ, tu his altera causa cave.
Cum tamen in nostrum fueris penetrale receptus,
Contigerisque tuam scrinia parva domum;
Aspicies illic positos ex ordine fratres,
Quos studium cunctos evigilavit idem.
Cætera turba patrum titulos ostendit apertos,
Et sua detecta nomina fronte gerit;

Icari exemplum.

Occasiones in dandis literis quærendæ.

Sunt enim ingeniorum liberi.

Libri Amoris.

Tres procul obscurâ latitantes parte videbis;
Hi quoq; quod nemo nescit, amare docent:
Hos tu vel fugias; vel, si satis oris habebis,
Oedipodas facito, Telegonoíq; voces:
Deq; tribus moneo, si qua est tibi cura parentis,
Ne quenquam, quamvis ipse docebit, ames.
Sunt quoq; mutatæ ter quinq; volumina formæ;
Nuper ab exequiis carmina rapta meis:

Metamorphoses Ovidii.

His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora posse meæ.
Namq; ea dissimilis subito est affecta priori,
Flendaq; nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam,
Sed vereor tardæ causa fuisse moræ.
Et si quæ subeunt tecum liber omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via est, propera; nobis habitabitur orbis
Ultimus, à terra terra remota mea.

ELEGIA II.

Supplicatio ad Deos, ut ab imminenti naufragio eum incolumem servent.

Dii maris & cæli (quid enim nisi vota supersunt)
Solvere quassatæ parcite membra ratis.
Neve precor magni subscribite Cæsaris iræ,
Sæpe premente deo fert deus alter opem.
Mulciber in Trojam, pro Troja stabat Apollo;
Æquâ Venus Teucris, Pallas iniquâ fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno;
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpe ferox cautum petiit Neptunus Ulyssem;
Eripuit patruo sæpe Minerva suo.
Et nobis aliquod (quamvis distamus ab illis)
Quis vetat, irato, numen adesse, Deo?
Verba miser frustra non proficientia perdo:
Ipsa gravès spargunt ora loquentis aquæ;
Terribiliſq; Notus jactat mea verba procelq;
Ad quos mutuntur, non finit ire deos.
Ergò iidem venti, ne causa landar in una,
Velaq; nescio quò vota, nostra ferunt.

Me

Me miserum! quanti montes volvuntur aquarum! *Hyperbole Mare Scythicum.*
Jam jam tacturos sidera summa putes.
Quantæ diducto subsidunt æquore valles!
Jam jam tacturos tartara nigra putes.
Quocunq; aspicio, nihil est nisi pontus & * aer; * *Æther.*
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrumq; fremunt immani murmure venti;
Nescit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab Ortu;
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;
Nunc notus adversa prælia fronte gerit:
Rector in incerto est; nec quid fugiatve, petatve
Invenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus; nec spes est ulla salutis;
Dumq; loquor, vultus obruet unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus; frustraq; petenti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quam me dolet exule conjux; *Conjux Nasonis.*
Hoc unum nostri scitq; gemitq; mali.
Nescit in immenso jactari corpora ponto,
Nescit agi ventis, nescit adesse necem.
O bene, quod non sum mecum conscendere passus;
Ne mihi mors misero bis patienda foret!
At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi! quam celeri micuerunt nubila flamma!
Quantus ab æthereo personat axe fragor!
Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quam grave balistæ mœnia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes: *Decumanum fluctum intelligit.*
Posterior nono est, undecimoq; prior.
Non lethum timeo; genus est miserabile lethi:
Demite naufragium, mors mihi munus erit.
Est aliquid, fatoq; suo terroq; cadentem
In solida moriens ponere corpus humo;
Et mandare suis aliqua, & sperare sepulcrum, *Mare multis pro sepulchro.*
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego solus
Hic vehor; immeritos cur mea pœna trahit?

Proh Superi, viridesq; Dii, quibus æquora curæ!
Utraque jam vestras sentite turba minas:
Quamq; dedit vitam mitissima Cæsaris ira,
Hanc timite infelix in loca jussa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis:
Culpa mea est, ipso judice, morte minor.
Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas
Cæsar, in hoc vestra non egusset ope.
Est illi nostri non invidiosa cruoris
Copia: quodq; dedit, cum volet, ipse ferat.
Vos modo, quos certe nullo, puto, crimine læsi,
Contenti nostris jam precor este malis.
Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis,
Quod perijt, salvum jam caput esse potest,
Ut mare subsidat, ventisque ferentibus utar,
Ut mihi parcatis, non minus exul ero.

Naso Athenis eruditus.

Non ego divitias avidus sine fine parandi,
Latum mutandis mercibus æquor aro:

Alexandrinas.

Nec peto, quas quondam petiit studiosus Athenas,
Oppida non Asiæ, non mihi visa prius:

Delicias Quintilianus vocat.

Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nile jocose, tuas.
Quod facile est, opto ventos (quis credere posset?)
Sarmatis est tellus, quam mea vela petunt.)
Obligor ut tangam lævi fera littora ponti,
Quodque sit a patria jam fuga tarda queror.
Nescio quo videam positos ut in orbe Tomitas,
Exilii facio per mea vota viam.
Si me diligitis, tantos compescite fluctus,
Pronaq; sint nostræ numina vestra rati.
Seu magis odistis, jussæque advertite terræ,

Supplicii pars est in regione mori.

Supplicii pars est in regione mori.

Pars peregrinari.

Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti
Ausonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæsar; quid, quem fugat ille, tenetis?
Aspicit vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui; nec quæ damnaverit ille
Crimina, defendi fasve piumve puto.
Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt,
A culpa facinus scitis abesse meam.

Immo

Immo ita si scitis, si me meus abstulit error,
Stultaq; mens nobis, non scelerata fuit:
Quod licet è minimis, domui si favimus illi;
Sint satis Augusti publica jussa mihi.
Hoc duce si duxi felicia secula, pro quo
Cæsare thura, piis Cæsaribúsq; dedi.
Si fuit hic animus nobis, ita parcite divi,
Sin minùs, alta cadens obruat unda caput:
Fallor? an incipiunt gravidæ evanescere nubes?
Victáque mutati frangitur ira maris?
Non casu vos, sed sub conditione vocati,
Fallere quos non est, hanc mihi ferte opem.

Error is qualis fuerit, nondum liquet inter grammaticos.

ELEGIA III.

Ut ex urbe Româ discesserit: nec non Conjugis & suorum lacrymas memorat

Cùm subit illius tristissima noctis imago,
Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit.
Cùm repeto noctem, quâ tot mihi cara reliqui,
Labitur ex oculis nunc quoq; gutta meis.
Jam propè lux aderat, qua me discedere Cæsar
Finibus extremæ jusserat Ausoniæ.
Nec mens, nec spatium, fuerat satis apta parandi;
Torpuerant longâ pectora nostra morâ:
Non mihi servorum, comites nec cura legendi,
Non aptæ profugo vestis, opisve fuit.
Non aliter stupui, quàm qui Jovis ignibus ictus
Vivit; & est vitæ nescius ipse suæ:
Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluêre mei:
Alloquor extremum mœstos abituros amicos,
Qui modò de multis unus & alter erant.
Uxor amans flentem flens acriùs ipsa tenebat,
Imbre per inlignes usq; cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diversa sub oris;
Nec poterat fati certior esse mei.
Quocunq; aspiceres, luctus gemitúsque sonabant:
Formaq; non taciti funeris intus erat.
Fœmina, virq; meo, pueri quoq; funere mœrent:
Inque domo lacrymas angulus omnis habet.

Dies indicti exilii.

Si

Si licet exemplis in parvo grandibus uti,
Hæc facies Trojæ cùm caperetur erat.
Intempesta nox Capitolio conjuncta fuit domus Nasonis. Jamq; quiescebant voces hominúmq; canúmq;
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego suspiciens & adhuc Capitolia cernens,
Quæ nostro frustra juncta fuere lari,
Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
Jamq; oculis nunquam templa videnda meis.
Dilique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini,
Este salutati tempus in omne mihi.
Et quanquam sero clypeum post vulnera sumo,
Attamen hanc odiis exonerate fugam;
Cœlestique viro, quis me deceperit error,
Dicite; pro culpa ne scelus esse putet:
Ut quæ sentitis pœnæ quoq; sentiat auctor;
Placato possim non miser esse Deo.
Hac prece adoravi superos ego; pluribus uxor,
Singultu medios impediente sonos.
Illa etiam ante Lares sparsis prostrata capillis,
Contigit extructos ore tremente focos.
Multaq; in adversos effudit verba penates,
Pro * deplorato non valitura viro. * *Deploratus.*
Jamq; moræ spatium nox præcipitata negabat;
Versaq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.
Quid facerem? Blando patriæ retinebar amore,
Ultima sed jussæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
Vel quò festinas ire, vel unde vide!
Ah quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta viæ!
Ter limen tetigi, ter sum revocatus, & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus,
Et quasi discedens oscula summa dedi;
Scythia. Sæpe eadem mandata dedi, méq; ipse refelli,
Respiciens oculis pignora chara meis. (quam.
Deniq; quid propero? Scythia est quò mittimur, in-
Roma relinquenda est, utraq; justa mora est.
Uxor in æternum vivo mihi viva negatur,
Et domus & fidæ dulcia membra domus.

Quósq;

Quoſq; ego dilexi fraterno more ſodales;
O mihi Theſeà pectora iuncta fide!
Dum licet amplectar; nunquam fortaſſe licebit
Ampliùs; in lucro eſt quæ datur hora mihi.
Nec mora; ſermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæq; meo
Dum loquor & flemus, cœlo nitidiſſimus alto,
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat. (quam:
Dividor haut aliter, quàm ſi mea membra relin-
Et pars abrumpti corpore viſa ſuo eſt.
Sic doluit * Priamus tunc, cùm in contraria * ver- *Metius.
Ultores habuit proditionis * equus. (ſus *Verſos.
Tunc verò exoritur clamor, gemitúſq; meorum, * Equos.
Et feriunt mœſtæ pectora nuda manus.
Tunc verò conjux humeris abeuntis inhærens
Miſcuit hæc lacrymis triſtia dicta meis:
Non potes avelli; ſimul hinc ſimul ibimus ambo;
Te ſequar, & conjux exulis exul ero:
Et mihi facta via eſt, & me capit ultima tellus;
Accedam profugæ ſarcina parva rati.
Te jubet à patriâ diſcedere Cæſaris ira; *Iterata*
Me pietas: pietas hæc mihi Cæſar erit. *pietas.*
Talia tentabat, ſic & tentaverat antè,
Vixq; dedit victas utilitate manus. *Elatus*
Egredior, ſive illud erat ſine funere ferri, *Naſo.*
Squalidus, immiſſis hirta per ora comis.
Illa dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis mediâ procubuiſſe domo,
Utq; reſurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & gelidâ membra levavit humo.
Se modò deſertos modò deploràſſe penates;
Nomen & erepti ſæpe vocâſſe viri:
Nec gemuiſſe minùs, quam ſi natæve, meúmve
Vidiſſet ſtructos corpus habere rogos:
Et voluiſſe mori, moriendo ponere ſenſus;
Reſpectúq; tamen non periiſſe mei.
Vivat, & abſentem (quoniam ſic fata tulerunt)
Vivat, & auxilio ſublevet uſq; ſuo.
Tingitur oceano cuſtos Erymanthidos Urſæ,
Æquoreáſq; ſuo ſidere turbat aquas;

Metus audaces tandem facit.

Nos tamen Ionium non nostrâ findimus æquor
Sponte; sed audaces cogimur esse metu.
Me miserum! quantis nigrescunt æquora ventis,
Erutáq; eximis fervet arena fretis!
Monte nec inferior proræ puppíq; recurvæ
Insilit, & pictos verberat unda deos.
Pinea texta sonant, pulsi stridore rudentes,
Aggemit & nostris ipsa carina malis.
Navita confessus gelidum pallore timorem,
Jam sequitur victus, non regit arte ratem.
Utque parùm validus non proficientia rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quo voluit, sed quò rapit impetus undæ,
Aurigam video vela dedisse rati.
Quòd nisi mutatas emiserit Æolus auras,
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis lævâ de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.

Nasoni Italia interdicta.

Desinat in vetitas, quæso contendere terras,
Et mecum magno pareat unda Deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeóque repelli,
Increpuit quantis viribus unda latus!
Parcite cærulei vos saltem numina ponti,
Infestúmque mihi sit satis esse Jovem.
Vos animam sævæ fessam subducite morti;
Si modò, qui periit, non periisse potest.

ELEGIA IV.

Ad Amicum, qui etiam in adversis fidus permanserat.

O Mihi post nullos unquam memorande sodales,
Et cui præcipue sors mea visa sua est!
Attonitum qui me (memini) charissime primus
Ausus es alloquio fustinuisse tuo:
Qui mihi consilium vivendi mite dedisti,
Cùm foret in misero pectore mortis amor.
Scis bene cui dicam, positis pro nomine signis:
Officium nec te fallit, amice tuum.
Hæc mihi semper erunt imis infixa medullis,
Perpetuúsque animi debitor hujus ero.

Spiritus

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo,
Quàm subeant animo meritorum oblivia nostro,
Et longa pietas excidat ista die.
Dii tibi sint faciles, & opis nullius egentem
Fortunam præstent, dissimilémq; meæ.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico,
Ignoraretur fortitan ista fides. *Amicorum fides rebus adversis elucet.*
Thesea Pirithous non tam sensisset amicum,
Si non infernas vivus adisset aquas.
Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt furiæ, tristis Oresta, tuæ.
Si non Eurÿalus Rutulos cecidisset in hostes,
Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum:
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum juvat, & vultu ridet fortuna sereno, *Fortuna amicos conciliat.*
Indelibatas cuncta sequuntur opes:
At simul intonuit, fugiunt; nec noscitur ulli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat. *Suo periculo discere.*
Atq; hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi sunt propriis cognita vera malis.
Vix duo tréve mihi de tot superestis amici:
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
Quò magis, ô pauci, rebus succurrite læsis;
Et dare naufragio littora tuta meò:
Néve metu falso nimium trepidate timentes,
Hac offendatur nè pietate Deus.
Sæpe fidem adversis etiam laudavit in armis, *Fides in hoste etiam laudanda.*
Inq; suis amat hanc Cæsar, in hoste probat.
Causa mea est melior: qui non contraria fovi
Arma; sed hanc merui simplicitate fugam,
Invigiles igitur nostris pro casibus oro: *Virgiliana imitatio.*
Diminui si qua numinis ira potest.
Scire meos casus si quis desiderat omnes,
Plus, quàm quòd fieri res sinit, ille petit.
Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent,
Paryaq; quot siccus corpora pulvis habet.
Multaq; credibili tulimus majora, ratamq;
Quamvis acciderint, non habitura fidem.

Pars

Pars etiam quædam mecum moriatur, oportet:
Meq; velim possit dissimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius ære,
Pluráq; cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
Materiæ vires exuperante meæ.
Pro duce Neritio doctæ mala nostra poëtæ
Scribite; Neritio nam mala plura tuli.

Vlyssis & Nasonis collatio.

Ille brevi spatio multis erravit in undis
Inter Dulichias Ithacásq; domos:
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Sors tulit in Geticos Sarmaticósq; sinus.
Ille habuit fidámq; manum, sociósq; fideles:
Me profugum comites deseruêre mei.
Ille suam lætus patriam, victórq; petebat:
A patriâ fugio victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus est, Ithacéve, Samóve,
Pœna quibus non est grandis abesse locis:
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, imperii Roma Deûmq; locus.
Illi corpus erat durum patiensq; laborum;
Invalidæ vires ingeniúmq; mihi.
Ille erat assiduè sævis agitatus in armis:
Assuetus studiis mollibus ipse sui.
Me Deus oppressit, nullo mala nostra levante;
Bellatrix illi diva ferebat opem.
Cúmq; minor Jove sit tumidis qui regnat in undis;
Illum Neptuni, me Jovis ira premit.

Vlyssis pericula fabulosa.

Adde quòd illius pars maxima facta laborum;
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
Deniq; quæsitos tetigit tandem ille penates,
Quæq; diu petiit contigit arva tamen:
At mihi perpetuò patriâ tellure carendum est,
Ni fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

Ad Uxorem, cujus Fidem & Amorem prædicat.

NEC tantùm Clario Lyde dilecta poëtæ,
Nec tantùm Coo Battis amata sua est:
Pectoribus

Pectoribus quantùm tu noſtris uxor inhæres,
Digna minùs miſero, non meliore viro.
Te mea ſuppoſitâ veluti trabe fulta ruina eſt:
Si quid adhuc ego ſum, muneris omne tui eſt:
Tu facis ut ſpolium non ſim, nec nuder ab illis,
Naufragii tabulas qui petiêre mei.
Utq; rapax ſtimulante fame cupidúſq; cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus;
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit, ecquod
Sub nuda poſitum cernere poſſit humo:
Sic mea neſcio quis malè fidus rebus acerbis
In bona venturus ſi paterere fuit;
Hunc tua per fortes virtus ſummovit amicos,
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergò quàm miſero, tam vero teſte probaris:
Hic aliquod pondus ſi modò teſtis habet.
Nec probitate tuâ prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro.
Tu ſi Mæonium vatem ſortita fuiſſes,
Penelopes eſſet fama ſecunda tuæ:
Sive tibi hoc debes, nullo pia facta magiſtro,
Cùmq; novâ mores ſunt tibi luce dati;
Fœmina ſeu princeps omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum conjugis eſſe bonæ;
Aſſimilemq; fui longâ aſſuetudine fecit:
Grandia ſi parvis aſſimilare licet. (vires!
Hei mihi, non magnas quòd habent mea carmina
Noſtráq; ſunt meritis ora minora tuis!
Si quid & in nobis vivi fuit antè vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis:
Prima locum ſanctas heroïdas inter haberes:
Prima bonis animi conſpicere tuis!
Quantumcunq; tamen preconia noſtra valebunt,
Carminibus vives tempus in omne meis.

Ingenium calamitatibus obnubilatur.

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui ejus imaginem auro inſculptam habebant.

SI quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica ſetta comis:

Iſta

Ista decent lætos felicia signa poetas;
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,
In digito qui me ferrq; referrq; tuo.
Effigiemq, meam fulvo complexus in auro,
Chara relegati, quæ potes, ora vides;

Ingenii monumenta effigies veræ sunt hominum.

Quæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsan,
Quam procul a nobis Naso sodalis abest!
Grata tua est pietas; sed carmina major imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunq; legas;
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego discedens, sicut bona multa meorum,
Ipse meâ posui mœstus in igne manu.
Utq; cremâsse suum fertur sub stipite natum
Thestias, & melior matre fuisse soror;
Sic ego non meritos, mecum peritura, libellos
Imposui rapidis viscera nostra rogis.

Metamor. injectæ igni.

Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus,
Vel quod adhuc crescens, & rude carmen erat.
Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant,
Pluribus exemplis scripta fuisse reor;
Nunc precor ut vivant, & non ignava legentem
Otia delectent, admoneantq; mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
Nesciat his summam si quis abesse manum.

Summa manus abest Metamor.

Ablatum mediis opus est incudibus illud:
Defuit & scriptis ultima limâ meis:
Et veniam pro laude peto: laudatus abundè,
Non fastiditus si tibi lector ero.

In nonnullis non contemnendis est.

Hos quoq; sex versus in primâ fronte libelli
Si præponendos esse putabis, habe.
Orba parente suo quicunq; volumina tangis,
His saltem vestrâ detur in urbe locus.
Quoq; magis faveas, non hæc sunt edita ab illo;
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus si licuisset ‖ erat.

‖ *Eram.*

ELEGIA VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

IN caput alta suum labentur ab æquore retro
Flumina; conversis Sólq; recurret equis:
Terra feret stellas, Cœlum findetur aratro:
Unda dabit flammas; & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:
Parsq; suum mundi nulla tenebit iter:
Omnia jam fient, fieri quæ posse negabam:
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
Hæc ego vaticinor, quia sum deceptus ab illo,
Laturum misero quem mihi rebar opem.
Tantáne te, fallax, cepêre oblivia nostri?
Afflictúmq: fuit tantus adire timor?
Ut neq; respires, nec solarêre jacentem,
Dure? nec exequias prosequerêre meas?
Illud, amicitiæ, sanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili sub pedibúsq; jacet. *Amicitiæ sanctum nomen.*
Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem
Visere? & alloqui parte levare tui?
Inq; meo si non lacrymas dimittere casu,
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idq; quod ignoti faciunt, *valedicere saltem? * *Vel dicere.*
Et vocem populi, publicaq; ora sequi?
Deniq; lugubres vultus nunquámq; videndos,
Cernere supremo, dum licuitq; die?
Dicendúmq; semel toto, non amplius ævo
Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecere alii, nullo mihi fœdere juncti,
Et lacrymas animi signa dedere sui.
Quid nisi *convictu causísq; valentibus essem * *Conjunctus.*
Temporis & longi junctus amore tibi?
Quid nisi tot lusus & tot mea seria nosses?
Tot nossem lusus seriaq; ipsa tua?
Quid si duntaxat Romæ mihi cognitos esses,
Ascitus toties in genus omne joci?
Cunctáne in æquoreos abierant irrita ventos? *Ventos verba auferre.*
Cunctáne Lethæis mersa feruntur aquis?
Non ego te genitum placidâ reor urbe Quirini,
Urbe, meo quæ jam non adeunda pede est.

Sed scopulos Ponti, quos hæc habet ora siniſtri;
Inq; feris Scythiæ, Sarmaticiſq; jugis.
Et tua ſunt ſilicis circum præcordia venæ;
Et rigidum ferri ſemina pectus habet;
Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
Pleva dedit nutrix ubera, tigris erat:
Aut mala noſtra minus quàm non aliena putares,
Duritiæq; mihi non agerère reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis,
Ut careant numeris tempora prima ſuis:
Effice peccati ne ſim memor hujus, & illo
Officium ut laudem, quo queror, ore tuum.

Silex intra præcordia.

ELEGIA VIII.

Ad Amicum quòd vulgus fortunam ſequatur.

Detur inoffenſæ vitæ tibi tangere metam,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atq; utinam pro te poſſint mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigere Deos.
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.
Aſpicis ut veniant ad candida tecta columbæ,
Accipiat nullas ſordida turris aves.
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
Utq; comes radios per Solis euntibus umbra eſt,
Cùm latet hic preſſus nubibus, illa fugit.
Mobile ſic ſequitur fortunæ inimica vulgus,
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.
Hæc precor ut poſſint ſemper tibi falſa videri:
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum ſtetimus, turbæ quantum ſatis eſſet habebat
Nota quidem, ſed non ampliciſa domus.
At ſimul impulſa eſt, omnes timuère ruinam,
Cautáq; communi terga dedère fugæ.
Sæva neq; admiror metuant ſi fulmina, quorum
Ignibus affari proxima quæque ſolent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quolibet invicto Cæſar in hoſte probat:

Calamitas penuriam amicorum invenit.

Nec

Nec solet irasci (nec enim moderatior alter)
Cùm quis in adversis, si quid amavit, amat.
De Comite Argolico postquam cognovit Orestem,
Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.
Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille,
Laudari solita est Hectoris ore fides.
Quòd pius ad manes Theseus conjuge iret amico,
Tartareum dicunt indoluisse Deum.
Euryali, Nisiq; fide tibi, Turne, relatâ,
Credibile est lacrymis immaduisse genas.
Est etiam miseris pietas; & in hoste probatur;
Hei mihi quàm paucos hæc mea dicta movent!
Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum,
Debeat ut lachrymis nullus adesse modus.
At mea sint proprio quamvis mœstissima casu
Tempora profectu facta serena tuo.
Hoc tibi venturum jam tum, charissime, vidi,
Ferret adhuc istam cùm minor ætas ratem.
Sive aliquod morum, seu vitæ labe carentis
Est pretium; nemo pluris emendus erat.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes,
Quælibet eloquio fit bona causa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipsi,
Scena manet dotes grandis, amice, tuas:
Hoc mihi non ovium fibræ, tonitrúsve sinistri,
Linguâve servatæ pennâve dixit avis:
Augurium ratio est & conjectura futuri;
Hæc divinavi, notitiámq; tuli.
Quæ quoniam vera est, totâ tibi mente mihiq;
Gratulor, ingenium non latuisse tuum.
At nostrum tenebris utinam latuisset in imis;
Expedit studiis lumen abesse meis;
Utq; tibi prosint artes, facunde, severæ,
Dissimiles illis sic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea est, scis artibus illis
Auctoris mores abstinuisse suis.
Scis vetus hoc juveni lusum mihi carmen, & istos,
Ut non laudandos, sic tamen esse jocos.
Ergo defendi nullo mea posse colore,
Sic excusari crimina posse puto.

Quam pauca amicorum paria.

Amor Naſonis.

Quâ potes excusa, nec amici desere causam:
Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

Navem laudat, quam in Corinthiaco Sinu habuit.

Navis in tutela Palladis.

EST mihi, sitque precor, flavæ tutela Minervæ
Navis, & à pictâ casside nomen habet.
Sive opus est velis: minimam bene currit ad auram.
Sive opus est remo, remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta est vincere cursu:
Occupat egressus † qualibet arte rates:
Et patitur fluctus, fertque assilientia longè
Æquora, nec sævis victa madescit aquis.

† Quamlibet ante.

† Cenchreis.

Illa Corinthiacis primùm mihi cognita † terris,
Fida manet trepidæ dúxque comésque fugæ.
Pérque tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquorà, Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoque tuta precor vasti secet ostia Ponti,
Quásque petit Getici littoris intret aquas.
Quæ simul Æolia mare me deduxit in Helles
Et longum tenui limite fecit iter:

** Hectoris.*

Fleximus in lævum cursus, & ab * Asturius urbe
Venimus in portus Imbria terra tuos.

Navigatio Ovidii.

Inde levi vento Zerinthia littora nacta,
Threiciam tetigit fessa carina Samon:

** Tenura.*

Saltus ab hac contrà brevis est * Stantira petenti:
Hac dominum tenus est illa secura suum.
Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos
Hellespontiacas illa reliquit aquas:

Dardania à Dardano

Dardaniamque petit auctoris nomen habentem,
Et te ruricola Lampsace tuta Deo,
Quàque per angustas malè vectæ virginis undas,
Seston Abydenam separat urbe fretam.
Hincque Propontiacis hærentem Cyziton oris,
Cyzicon Æmoniæ nobile gentis opus.
Quàque tenent Ponti Bysantia littora faucis:
Hic locus est gemini janua vasta maris.
Hæc precor evincat, propulsaque fortibus Austris
Transeat instabiles strenua Cyancas:

* Eniochósq; sinus & ab his per Apollinis urbem, ** Thynniacosque.*
Vecta sub Anchiali mœnia findat iter.
Inde Mesambriacos portus, & * Opeson, & arces ** Odesson,*
Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo.
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos constituisse lares.
A quibus adveniat Meletida sospes ad urbem,
Offensi quò me contulit ira Dei.
Hæc si contigerint, meritæ cadat agna Minervæ: *Agna Minervæ.*
Non facit ad nostras hostia major opes.
Vos quoq; Tyndaridæ quos hæc colit insula, fratres
Mite, precor, duplici numen adeste * rati. ** Viæ.*
Altera namq; parat Symplegadas ire per altas;
Scindere Bistonias altera puppis aquas.
Vos facite ut ventos, loca cùm diversa petamus,
illa suos habeat, nec minùs ista suos.

ELEGIA X.

Ad lectorem quod in itinere hunc primum Librum confecerit.

LItera quæcunq; est toto tibi lecta libello *Liber Tristium,*
Est mihi sollicito tempore facta viæ.
Aut hæc me gelido, tremerem cùm mense Decembri
Scribentem mediis Adria vidit aquis:
Aut postquam bimarem cursu superavimus Ismon:
Alteraque est nostræ sumpta carina fugæ.
Quòd facerem versus inter fera murmura Ponti,
Cycladas Ægeas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror tantis animique marisque,
Fluctibus, ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor huic studio, sive est insania nomen, *Carminibus relaxantur animi.*
Omnis ab hac cura mens relevata mea est,
Sæpe ego nimbosis dubius jactabar ab Hœdis:
Sæpe minax Steropes sidere Pontus erat:
Fuscabatq; diem custos Erymanthidos Ursæ:
Aut Hyadas sævis auxerat Auster aquis.
Sæpe maris pars intus erat; tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunq; manu.
Nunc quoq; contenti strident Aquilone rudentes,
inque modum tumuli concava surgit aqua.

Ipse gubernator tollens ad sidera palmas,
Exposcit votis, immemor artis, opem.
Quocunq; aspexi, nihil est nisi mortis imago:
Quam dubiâ timeo mente, timénsq; precor,
*Attigero *Contingam portum, portu terrebor ab ipso:
Plus habet infestâ terra timoris aquâ.
Nam simul insidiis hominum pelagiq; laboro;
Et faciunt geminos ensis & unda metus.
Ille meo vereor nè speret sanguine prædam,
Hæc titulum nostræ mortis habere velit.
*Avidæq. instructa. Barbara pars læva est *avidæ substructa rapinæ,
Quam cruor, & cædes, bellaq; semper habent.
*Submissa. i. dedita & mancipata. Cúmq; sit hybernis agitatum fluctibus æquor,
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quò magis his debes ignoscere, candide lector,
Si spe sint (ut sunt) inferiora tuâ.
Non hæc in nostris (ut quondam) scribimus hortis.
Nec consuete meum lectule corpus habes;
Jactor in indomito, brumali luce, profundo;
Ipsáq; cæruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyems; indignatúrq; quòd ausum
Scribere, se rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominem: sed eodem tempore quæ-
Ipse modum statuam carminis, illa sui. (so

PUB. OVID. NASONIS
De Tristibus, Lib. II.

ELEGIA I.
Ad Augustum Cæsarem.

QUid mihi vobiscum est, infelix cura, libelli
Ingenio perii qui miser ipse meo!
Ingenium Nasoni obfuit. Cui modò damnatis repeto mea crimina Musas?
An semel est pœnam commeruisse parum?
Carmina fecerunt ut me cognoscere vellent
Omine non fausto fœmina virq; meo.
Carmina fecerunt ut me moresq; notaret
Jampridem invitus Cæsar ab arte meos.

Deme mihi studium, vitæ quoq; crimina demes;
Acceptum refero versibus esse nocens.
Hoc pretium vitæ vigilatorúmq; laborum
Cepimus; ingenio est pœna reperta meo.
Si saperem, doctas odissem jure sorores,
Numina cultori perniciosa suo.
At nunc (tanta meo comes est insania morbo).
Saxa memor refero rursus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
Et redit in tumidas naugfraga puppis aquas;
Fortitan ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opémq; feret;
Musiq;, quæ movit, motam quoq; leniet iram:
Exorant magnos carmina sæpe Deos.
Ipse quoq; Ausonias Cæsar matresq; nurúsq;
Carmina turrigeræ dicere jussit Opi.
Jusserat & Phœbo dici, quo tempore Iudos
Fecit; quos ætas aspicit una semel.
His precor exemplis tua nunc, mitissime Cæsar,
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem justa est; nec me meruisse negabo;
Non adeò nostro fugit ab ore pudor.
Sed, nisi peccassem, quid tu concedere posses?
Materiam veniæ sors tibi nostra dedit.
Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat
Jupiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc, ubi detonuit, strepitúq; exterruit orbem,
Purum discussis aera reddit aquis.
Jure igitur genitorq; Deûm rectorq; vocatur;
Jure capax mundus nil Jove majus habet.
Tu quoq; cùm patriæ rector dicare paterq;
Utere more Dei * nomen habentis idem:
Idq; facis; nec te quisquam moderatius unquam
Imperii potuit fræna tenere sui.
Tu veniam Partho superato sæpe dedisti,
Non concessurus quam tibi victor erat.
Divitiis etiam multos, & honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quæq; dies bellum, belli tibi sustulit iram;
Pasq; simul templis utraq; dona tulit.

Insania.

Carmina Deos exorant.

Clementiam delicta faciunt.

Augustus pater patriæ,

**Numen Clementia & liberalitas Augusti.*

* Quod. Utq; tuus gaudet miles, * qui viceret hostem:
Sic, cur se victum gaudeat, hostis habet,
Causa mea est melior, qui nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro,
Per te præsentem conspicuúmq; Deum:
Hunc animum favisse tibi, vir maxime, meq;
Quà sola potui, mente fuisse tuum.
Optavi peteres cœlestia sidera tarde;
Parsq; fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te, cumq; omnibus unus
Ipse quoq; adjuvi publica vota meis.

Libri Ovidii pleni mentionis Augusti. Quid referam libros illos quoq; crimina nostra
Mille locis plenos nominis esse tui?
Inspice majus opus, quod adhuc sine fine relqui,
In nostri credendos corpora versa modos:
Invenies vestri præconia nominis illic;
Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria; nec quo
Ut major fiat crescere possit habet.
Fama Jovis superest: tamen hunc, sua facta referri,
Et se materiam carminis esse, juvat.
Cúmq; Gigantei memorantur prælia belli;
Credibile est lætum laudibus esse suis.
Te celebrant alii, quanto decet ore; tuasq;
Ingenio laudes uberiore canunt.

Minima etiam Diis placent quæ piè fiant. Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Ah! ferus, & nobis nimium crudeliter hostis,
Delicias legit qui tibi cunq; meas:
Carmina ne nostris * sic te venerantia libris,
Judicio possint candidiore legi.
* Hic. Esse sed irato quis te mihi posset amicus?
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
Cùm cœpit quassata domus subsidere, parte,
In proclinatas omne recumbit onus.
Cunctaq; fortunâ rimam faciente dehiscunt;
Ipsa suo * quædam pondere tracta ruunt:
* Quandam. Ergo hominum quæsitum odium mihi carmine;
Debuit, est vultus turba secuta tuos. (quæq;

(At

(At memini) vitámq; meam moresq; probabas
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
Quod si non prodest, & honesti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
Nec male commissa est nobis fortuna reorum.
Usq; decem decies inspicienda viris?
Res quoq; privatas statui sine crimine judex,
Déq; mea fassa est pars quoq; * justa fide.
Me miserum! potui, si non extrema nocerent,
Judicio tutus non semel esse tuo.
Ultima me perdunt; imòq; sub æquore mergit
Incolumem toties * ima procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva, sed omnes
Pressere hoc fluctus Oceanúsq; caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
Inscius Actæon vidit sine veste Dianam,
Præda suis canibus non minùs ille fuit.
Scilicet in superis etiam fortuna luenda est.
Nec veniam, læso numine, casus habet.
Illà nostra die, quà me malus abstulit error,
Parva quidem perit, sed sine labe domus.
Sic quoq; parva tamen, patrio dicatur ut ævo
Clara, nec ullius nobilitate minor:
Et neq; divitiis, nec paupertate notanda est;
Unde sit in neutrum conspiciendus eques.
Sic quoq; nostra domus vel censu parva, vel ortu,
Ingenio certè non latet illa meo:
Quo videar quamvis nimium juveniliter usus,
Grande tamen toto nomen ab orbe fero?
Turbaq; doctorum Nasonem novit, & audet
Non fastiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Musis accepta sub uno,
Sed non exiguo, crimine lapsa domus.
Atq; ea sic lapsa est, ut surgere, si modò læsi
Ematuruerit Cæsaris ira, queat:
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta est,
Ut fuerit nostro lenior ira metu.
Vita data est, citrâq; necem tua constitit ira,
O Princeps parcis viribus usq; tuis.

Centum viri. * *Vita.* * *Una.* *Visus obfuit poetæ* *Ovidii domus nobilitata ingenio.*

Insuper

Exul Naso nullo S. consulto.

Insuper accedunt, te non adimente, paternæ
(Tanquam vita parùm muneris esset) opes.
Nec mea decreto damnasti facta Senatùs;
Nec mea *secreto judice jussa fuga est.

**Selecto.*

Tristibus invectus verbis (ita principe dignum est)
Ultus es offensas, ut decet, ipse tuas.

Ovid. relegatus, non exul.

Adde quòd edictum, quamvis immite, minaxq;
Attamen in pœnæ nomine lene fuit:
Quippe relegatus, non exul dicor in illo;
Parcaq; fortunæ sunt tibi verba meæ.
Nulla quidem sano gravior, mentisq; potenti
pœna est, quàm tanto displicuisse viro.
Sed Solet interdum fieri placabile numen;
Nube solet pulsâ candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus [illegible]
Quæ fuerat sævo fulmine tacta Jov[illegible]
Ipse licet sperare vetes, sperabimus: at[illegible]
Hoc unum fieri te prohibente potest.
Spes mihi magna subit, cum te, mitissime Cæsar;
Spes mihi, respicio cùm mea facta, cadit;
Et veluti ventis agitantibus æquora, non est
Æqualis rabies continuúsq; furor;
Sed modò subsidunt, intermissiq; silescunt,
Vimq; putes illos deposuisse suam;
Sic abeunt, redeúntq; mei variántq; timores;
Et spem placandi dantq; negántq; tui.
Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabúntq;
Tempora, Romanum si modò nomen amant;
Per patriam, qua te tuta & secura parente est,
Cujus & in populo pars ego nuper eram;
Sic tibi quem semper factis animóq mereris,
Reddatur gratæ debitus urbis amor:

Livia Augusti.

Livia sic tecum sociales impleat annos;
Quæ nisi te, nullo conjuge digna fuit:
Quæ si non esset, cœlebs te vita deceret,
Nulláq; cui posses esse maritus, erat:
Sospitis sic te sic natus quoq; sospes, & olim
Imperium regat *hoc cum seniore senex:

**Hic*

Ut faciúntq; tui sidus juvenile nepotes,
Per tua, pérq; tui facta parentis eant:

Sic

Sic assueta tuis semper victoria castris,
Nunc quoq; se præstet, notáq; signa petat.
Ausoniúmq; ducem solitis circumvolet alis,
Ponat & in nitidâ laurea serta comâ;
Per quem bella geris; cujus nunc corpore pugnas;
Auspicium cui das grande, deósq; tuos:
Dimidióq; tui præsens, & respicis urbem
Dimidio procul es, sævaq; bella geris:
Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste,
Inq; coronatis fulgeat altus equis.
Parce precor; fulménq; tuum fera tela reconde;
Heu nimiùm misero cognita tela mihi!
Parce pater patriæ, nec nominis immemor hujus
Olim placandi spem mihi *tolle tui. *Redde.
Non precor ut redeam (quamvis majora petitis,
Credibile est magnos sæpe dedisse deos.)
Mitius exilium si das proprisq; roganti, *Mitius exilium orat.*
Pars erit è pœna magna levata mea.
Ultima perpetior medios ejectus in hostes:
Nec quisquam à patria longius exul abest.
Solus ad ingressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido virginis axe premor.
Jazyges & Colchi, Mercreaq; turba, Getæq;
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cúmq; alii tibi sint causâ graviore fugati;
Ulterior nulli, quam mihi, terra data est.
Longius hâc nihil est, nisi tantum frigus & hostis,
Et maris astricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars est Romana sinistri;
Proxima Bastarnæ Sauromatæq; tenent.
Hæc est Ausonio sub jure novissima: vixq;
Hæsit in imperii margine terra tui.
Unde precor supplex, ut nos in tuta releges,
Nè sit cum patriâ pax quoq; adempta mihi:
Nè timeam gentes quas non bene submovet Ister:
Nève tuus possim civis ab hoste capi.
Fas prohibet Latio quenquam de sanguine natum
Cæsaribus salvis, barbara vincla pati.
Perdiderint cum me duo crimina, carmen & error, *Crimina Nasonis.*
Alterius facti culpa silenda mihi.

Nam

Nam tanti non sum, renovem ut tua vulnera, Cæ-
Quem nimio plus est indoluisse semel. (sar,
* Lectus. [illegible] pars superest; quà turpi crimine * læsus,
Arguor obscœni doctor adulterii.
Fas ergo est aliquà cœlestia pectora falli;
Et sunt notitia multa minora tuâ.
Etq; Deos cœl[illegible] simul sublime tuenti,
[illegible] exiguis rebus adesse Jovi:
[illegible] sic dum circumspicis orbem,
Augusti carmina. Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii [illegible] relictâ
Imparib[illegible] carmina facta modis?
Non ea te moles Romani nominis urget,
Inq; tuis humeris tam leve fertur onus.
Lusibus ut possis advertere numen ineptis,
Excutiasq; oculis otia nostra tuis.
Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda.
Rhetica nunc prebent, Thraciáq; arma metum.
Nunc petit Armenius pacem; nunc porrigit arcus,
Parthus equus, timida captáq; signa manu.
Germania. Nunc te prole tuâ juvenem Germania sentit;
Belláq; pro magno Cæsare Cæsar habet.
Deniq; ut in tanto, quantum non extitit unquam,
Corpore, pars nulla est, quæ caret imperio:
Urbs quoq; te, & legum lassat tutela tuarum,
Et morum, similes quos cupis esse tuis.
Non tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas;
Belláq; cum multis irrequietia geris.
Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
* Evoluisse Pentasyllabum. Unquam te nostros * evoluisse jocos.
At sic (quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
Nullum legisses crimen in arte mea.
Amatorii libri. Illa quidem fateor frontis non esse severæ,
Scripta nec à tanto principe digna legi;
Non tamen idcirco legum contraria jussis,
Sunt ea: Romanas erudiúntq; nurus:
Neve quibus scribam possis dubitare, libellus
Ex 1. lib. de Arte. Quatuor hos versus è tribus unus habet.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris;
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

Nil,

Nil, nisi legitimum, concessaq; furta, canemus:
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas submovimus arte,
Quas stola contingi, vittaq; sumpta vetat?
At matrona potest alienis artibus uti;
Quòdq; trahat quamvis non doceatur habet. *Mores*
Nil igitur matronâ legat, quia carmine ab omni *cujusq;*
Ad delinquendum doctior esse potest. *pro præ-*
Quocunq; attigerit (siqua est studiosa sinistri) *ceptore*
Ad vitium mores instruit inde suos. *sunt.*
Sumpserit annales, (nihil est hirsutius illis)
Facta est unde parens Ilia, nempe leget;
Sumpserit Æneadem genetrix ubi prima requiret,
Æneadum genetrix unde sit alma Venus.
Persequar inferius (modò si licet ordine ferri)
Posse nocere animis carminis omne genus.
Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit:
Nil prodest, quod non lædere possit idem.
Igne quid utilius? Si quis tamen urcere tecta
*Comparat, audaces instruit igne manus. *Caperit.*
Eripit interdum, modò dat medicina salutem:
Quæq; juvet monstrat, quæq; sit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur ense viator,
Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
Discitur innocuas ut agat facundia causas:
Protegit hæc sontes immeritosq; premit.
Sic igitur carmen, rectâ si mente tegatur,
Constabit nulli posse nocere meum.
Et tandem vitium quicunq; hinc concipit, errat;
Et nimium scriptis arrogat ille meis. *Theatra.*
Ut tamen hoc fatear; ludi quoq; semina præbent
Nequitiæ; tolli tota theatra jube. *Campus*
Peccandi causam quam multis læpe dederunt *Martius.*
Martia, cùm durum sternit arena solum! *Circus.*
Tollatur Circus; non tuta licentia Circi est:
Hic sedet ignoto juncta puella viro.
Cùm quædam spacientur in hac ut amator eodem *Porticus.*
Conveniat, quare porticus ulla patet?
Quis locus est templis angustior? hæc quoq; vivet
In culpam si qua est ingeniosa suam.

Cùm

Jupiter, Capitolinus.

Cùm steterit Jovis æde, Jovis succurret in æde,
Quám multas matres fecerat ille Deus:
Proxima adoranti Junonia templa subibit,
Pellicibus multis indoluisse Deam.
Pallade conspectà, natum de crimine virgo
Sustulerit quare, quæret, Erichthonium.
Venerit in magni templum tua numina Martis;
Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
Isidis æde sedens, cur hanc Saturnia, quæret.
Egerit Ionio Bosphorióq; mare
In Venerem Anchises, in Lunam * Latmius heros,
In Cererem Jasius, qui referatur, erit.

**Eudymion.*

Omnia perversas possunt corrumpere mentes;
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
Et procul à scripta solis meretricibus arte,
Submovet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunq; erumpit quá non sinet ire sacerdos,
Protinus hæc veriti criminis acta rea est.

Versus mollíores legere.

Nec tamen est facinus versus evolvere molles;
Multa licet castæ, non facienda, legant.
Sæpe supercilii nudas matrona severi,
Et Veneres stantes ad genus omne, videt.
Copora Vestales oculi meretricia cernunt;
Nec domino pœnæ res ea causa fuit.
At cur in nostra nimia est lascivia Musa?
Cúrve meus cuiquam suadet amare liber?
Nil nisi peccatum, manifestáq; culpa fatenda est
Pœnitet ingenii judiciiq; mei.
Cur non Argolicis potiùs quæ concidit armis,
Vexata est iterum carmine Troja meo?
Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum
Et septem portas sub duce quamq; suo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat;
Et pius est patriæ facta referre labor.
Deniq; cùm meritis impleveris omnia, Cæsar,
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utq; trahunt oculos radiantia lumina Solis;
Traxissent animum sic tua facta meum.
Arguor immerito; tenuis mihi campus aratur;
Illud erat magnæ fertilitatis opus.

Non

Non ideo debet pelago se creddere, si qua
*Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forsitan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
Sim satis, in parvos sufficiámq; modos.
At si me jubeas domitos Jovis igne Gigantes
Dicere, conantem debilitabit opus.
Divitis ingenii est, immania Cæsaris acta
Condere, materiâ nè superetur opus.
Et tamen ausus eram, sed detractare videbar,
Quòdq; nefas damno viribus esse tuis.
Ad leve rursus opus juvenilia carmina veni:
Et falso movi pectus amore meum.
Non equidem vellem, sed me mea fata trahebant:
Inque meas pœnas ingeniosus eram.
Hei mihi! cur dicti? cur me docuère parentes?
Litteráq; est oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me invisum lascivia fecit, ob artes,
Quas ratus es vetitos sollicitare toros.
Sed neq; me nuptæ didicerunt furta magistro:
Quòdq; parùm novit nemo docere potest.
Sic ego delicias & mollia carmina feci,
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum:
Nec quisquam est adeo media de plebe maritus,
ut dubius vitio sit pater ille meo.
Crede mihi distant mores à carmine nostro:
Vita verecunda est, Musa jocosa mea est.
Magnáq; pars mendax operum est & ficta meorum,
Plus sibi permisit compositore suo.
Nec liber indicium est animi, sed honesta voluntas
Plurima mulcendis auribus apta refert.
Accius esset atrox: convivia Terentius esset,
Essent pugnaces qui fera bella canunt.
Denique compositi teneros non solus amores,
Compositio pœnas solus amore dedi.
Quid nisi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teia Musa senis?
Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit, quod sæpe legenti
Delicias versu fassus es ipse tuas.

*Audeat exiguo. Non Omnibus omnia conveniunt.

Sic & Catullus.

Libri non sunt indicium animi.

Exemplis refellit. Crimen Sappho.

Fabula

Menandri comœdia. Fabula iucundi nulla est sine amore Menandri:
Et solet hic pueris virginibusq; legi.
Ilias nil aliud nisi adultera. Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera, de qua
Inter amatorem pugna virumque fuit?
Quid prius est illic flammâ Chryseidos, aut qua
Fecerat iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyssea est, nisi fœmina propter amorem
Odyssea Dum vir abest, multis una petita * procis?
** Viris.*
Quid nisi Mæonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obsceno corpora prensa toro?
Undè nisi indicio magni sciremus Homeri,
Homerus. Hospitis igne duas incaluisse Deas?
Tragœdia Omne genus scripti gravitate tragœdia vincit:
Hæc quoque materiam semper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto est, nisi fœve flamma no-
Nobilis est Capace fratris amore sui. (verca?
Quid? non Tantalides agitante Cupidine currus
Pisæam Phrygis vexit eburnis equis?
Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
Concitus a læso fecit amore dolor.
Fecit amor subitas volucres cum pellice regem:
Ityn. Quæque suum luget nunc quoque mater Ityn.
Si non Aeropen frater sceleratus amasset,
Aversos solis non legeremus equos.
Scylla. Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos,
Ni patrium crimen desecuisset amor.
Electra. Qui legis Electran, & egentem mentis Orestem,
Egisthi crimen Tyndaridosque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ
Quem letho fallax hospita pene dedit?
Quid loquar Hermionem? quid te Sæneia virgo
Téque Mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danaen, Danaique nurus? matremq; Lyæi
Alcmenam? & noctes, quæ coiere duas?
Quid generum Peliæ? quid Thesea? quidve Pelas-
Iliacam tetigit qui rate primus humum? (gum
Huc Iole, Pyrrique parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliacusque puer.
Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes:
Vixque meus capiet nomina nuda liber.

Est

Eſt & in obſcœnos deflexa tragœdia riſus;
Multáque prætériti verba pudóris habet.
Nec nocet auctori mollem qui fecit Achillem,
Infregiſſe ſuis fortia facta modis. *Mileſia*
Junxit Ariſtides Mileſia crimina ſecum; *crimina*
Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſuâ eſt: *Ariſtidis.*
Nec, qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum,
Eubius impuræ conditor hiſtoriæ:
Nec, qui compoſuit nuper Sybaritida, fugit;
Nec, qui concubitus non tacuêre ſuos.
Súntq; ea doctorum monumentis niſta virorum:
Muneribúſque ducum publica facta patent.
Néve peregrinis tantùm defendar ab armis,
En Romanus habet multa jocoſa liber.
Utq; ſuo Martem cecinit gravis Ennius ore; *Ennius*
Ennius ingenio maximus, arte rudis: *arte rudis.*
Explicat ut cauſas rapidi Lucretius ignis, *Lucretius.*
Caſurúmque triplex vaticinatur opus:
Sic tua laſcivo cantata eſt ſæpe Catullo *Catullus.*
Fœmina, cui falſum Lesbia nomen erat:
Nec contentus eâ, multos vulgavit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit exigui ſimiliſq; licentia Calvi, *Calvus.*
Detexit variis qui ſua facta modis. (quos
Quid referam Ticidæ? quid Memmî carmen? apud *Ticida.*
Nomen adeſt rebus, nominibúſq; pudor. *Memmi-*
Cinna quoq; his comes eſt: Cinnâq; procacior Anſer; *us. Cinna.*
Et leve Cornificî, párq; Catonis opus: *Anſer.*
Et quorum libris modò diſſimulata Perilla, *Cornifici-*
Nomine nunc legitur dicta, Metelle, tuo. *us. Cato.*
Is quoq; Phaſiacas Argo qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere ſuæ. (Servî
Nec minùs Hortenſi, nec ſunt minùs improba *Horten-*
Carmina: quis dubitet nomina tanta ſequi? *ſius.*
Vertit Ariſtidem Siſenna; nec obfuit illi *Servius.*
Hiſtoriæ turpes inſeruiſſe jocos. *Siſenna.*
Nec fuit opprobrio celebrâſſe Lycorida Gallo: *Gallus.*
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.
Credere juranti durum putat eſſe Tibullus, *Tibullus.*
Hòc etiam de ſe quod neget illa viro.

Fallere custodem demum docuisse fatetur :
Seq; suà miserum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ, signúmq; probaret,
Per causam meminit se tetigisse manum.
Utq; refert, digitis sæpe est nutúq; locutus,
Et tacitam mensæ [illegible] orbe notam :
Et quibus è succis abeat de [illegible]
Impresso fieri qui [illegible]
* Ille. Deniq; ab incauto nimium petit * illa marito :
Se quo[illegible] servet, peccet ut ille minus.
Scit cui [illegible]retur, cùm solus obambulet ipse,
*Excreat Cui toties clausas * excreet ante fores.
* Furtim. Multaq; dat * furti talis præcepta ; docétque
Qua nuptæ possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi : legitúrq; Tibullus,
Et placet, & jam, te principe, notus erat.
Propertius. Invenies eadem blandi præcepta Propertì :
Districtus minimà nec tamen ille notà est.
His ego successi : quoniam præstantia candor
Nomina vivorum dissimulare jubet.
Non timui (fateor) nè quà tot iêre carinæ,
Naufraga servatis omnibus una foret.
Artes aleæ Sunt aliis scriptæ quibus alea luditur, artes :
Hæc est ad vestros non leve crimen avos.
Quid valeant tali, quo possis plurima jactu
Fingere, damnosos effugiásq; canes :
Tessera quos habeat numeros, distante vocato,
* Doceat. Mittere quo * deceat, quo dare missa modo :
Discolor ut recto grassetur limite miles,
Cùm medius gemino calculus hoste perit :
Ut magè velle sequi sciat, & revocare priorem,
Tabella aleatoria. Nec, tutò fugiens, incomitatus eat.
Parva sedet ternis instructa tabella lapillis,
In qua vicisse est, continuâsse suos.
Quíq; alii lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
Perdere rem caram tempora nostra solent.
Variæ descriptiones. Ecce canit formas alius jactúsq; pilarum :
Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
Composita est aliis fuscandi cura coloris ;
Hic epulis leges, hospitióque dedit :

Alter

Alter humum de qua fingantur pocula, monſtrat,
Quæque docet liquido teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe Decembri,
Quæ jam non ulli compoſuiſſe nocet.
His ego deceptus non triſtia carmina feci;
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta jocos.
Denique non video tot deſcribentibus unum, *Unum Ovidium ingenium perdidit.*
Quem ſua perdiderit Muſa; repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcœna jocantes,
Qui ſemper ficti crimen amoris habent?
In quibus aſſiduè cultus procedit adulter;
Verbáq; dat ſtulto callida nupta viro.
Nubilis hæc virgo, matrouaq; virq; puérq;
Spectat; & ex magna parte Senatus adeſt.
Non ſatis, inceſtis temerari vocibus aures:
Aſſueſcant oculi multa pudenda pati.
Cùmq; fefellit amans aliquâ novitate maritum,
Plauditur & magno palma favore datur.
* Quódq; minùs prodeſt, pœna eſt lucroſa poetæ; * *Quoque.*
Tantáque non parvo crimina Prætor emit.
Inſpice ludorum ſumptus, Auguſte, tuorum: *Ludi Auguſtales.*
Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu ſpectàſti, ſpectandáq; ſæpe dediſti:
Majeſtas adeò comis ubique tua eſt.
Luminibúſq; tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidiſti lætus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos; *Mimi.*
Materiæ minor eſt debita pœna meæ:
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum?
Quódque * licet mimis, ſcena licere dedit? * *Libet.*
Et mea ſunt populo ſaltata poemata ſæpe:
Sæpe oculos etiam detinuêre tuos.
Scilicet in domibus veſtris, ut priſca virorum
Artificis fulgent corpora picta manu:
Sic, quæ concubitus varios, Veneríſq; figuras
Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Utq; ſedet vultu faſſus Telamonius iram,
Inq; oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos ſiccat digitis Venus uda capillos;
Et módó maternis teſta videtur aquis.

Bella sonant alii telis instructa cruentis,
Parsq; tui generis, pars tua facta canit.
Invida me spacio natura coërcuit arcto;
Ingenio vires exiguasq; dedit.
Virgilius Et tamen ille tuus felix Æneidos auctor
Contulit in Tyrios arma virumq; toros.
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quàm non legitimo fœdere junctus amor.
Phyllidis hic idem, teneræq; Amaryllidis ignes,
Bucolica. Bucolicis juvenis luserat antè modis.
Nos quoq; jampridem scripto peccavimus isto:
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaq; ediderам, cùm te delicta notantem
Præterii toties irrequietus eques.
Ergò quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parùm prudens, nunc nocuère seni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli,
Distat & à meriti tempore pœna sui.
Nè tamen omne meum credas opus esse remissum,
Fastorum Sæpe dedi nostræ grandia vela rati.
Lib. xii. Sex ego fastorum scripsi, totidemq; libellos;
Cúmq; suo finem mense volumen habet:
Idq; tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
Medea Et tibi sacratum sors mea rupit opus:
Ovidii. Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis:
Metamor- Quæq; gravis debet verba cothurnus habet.
phosis. Dictaq; sunt nobis, quamvis manus ultima cæpto
Defuit, in facies corpora versa novas.
Atq; utinam revoces animum paulisper ab ira,
Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi:
Pauca; quibus, prima surgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Cæsar, opus:
Aspicies quantum dederis mihi pectoris ipse,
Quóque favore animi téque tuósq; canam.
Non ego mordaci distrinxi carmine quenquam:
Non meus ullius crimina versus habet,
Candidus à falsis suffusis felle refugi:
Nulla venenato littera missa joco est.
Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
Quem mea Calliope læserit, unus ero.

Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluiſſe malis.
Nec mihi credibile eſt quenquam inſultare jacenti;
Gratia candori ſiqua relata meo eſt.
His precor atq; aliis poſſint tua numina flecti,
O pater, ò patriæ cura ſalúſq; tuæ.
Non ut in Auſoniam redeam; niſi forſitan olim,
Cùm longo pœnæ tempore victus eris;
Tutius exilium, paulóq; quietius oro,
Ut par delicto ſit mea pœna ſuo.

PUB. OVID. NASONIS
De Triſtibus, Lib. III.

ELEGIA I.
Liber Lectorem alloquitur.

MIſſus in hanc venio timidè liber exulis urbem:
Da placidam feſſo, Lector amice, manum.
Nève reformida, né ſim tibi fortè pudori:
Nullus in hac charta verſus amare docet.
Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
Infelix ullis diſſimulare jocis:
Id quoq; quod viridi quondam malè luſit in ævo,
(Heu! nimiùm ſerò) damnat, & odit opus.
Aſpice quid portem; nihil hîc niſi triſte videbis,
Carmine temporibus conveniente ſuis.
Clauda quòd alterno ſubſidunt carmina verſu;
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quòd neq; ſum cedro flavus, nec pumice lævis; *Pumex.*
Erubui domino cultior eſſe meo.
Littera ſuffuſas quòd habet maculoſa lituras; *Excuſat lituras.*
Læſit opus lacrymis ipſe poëta ſuum.
Si qua videbuntur caſu non dicta Latinè;
In qua ſcribebat, barbara terra fuit.
Dicite, Lectores, ſi non grave, quà ſit eundum,
Quáſq; petam ſedes hoſpes in urbe liber.

Hæc ubi fum furtim linguâ titubante locutus,
Qui mihi monſtraret, vix fuit unus, iter.
Dii tibi dent, noſtro quod non tribuêre poetæ,
Molliter in patria vivere poſſe tua.
Duc agè, námq; ſequar, quamvis terráq; marìque
Longinquo referam laſſus ab orbe pedem.
Paruit; & ducens, Hæc ſunt fora Cæſaris, inquit:
Via ſacra Hæc eſt à ſacris quæ via nomen habet.
Hic locus eſt Veſtæ, qui pallada ſervat, & ignem;
** Hic.* * Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
Porta Palatina. Indè petens dextram, Porta eſt, ait, iſta Palatî;
Hic ſator; hoc primùm condita Roma loco eſt.
Singulà dum miror, video fulgentibus armis
Conſpicuous poſtes, tectáque digna Deo.
Et Jovis hæc, dixi, domus eſt; quod ut eſſe putarem,
Augurium menti querna corona dabat.
Cujus ut accepi Dominum, Non fallimur, inquam;
Laurus triumphalis. Et magni verum eſt hanc Jovis eſſe domum.
Cur tamen appoſitâ velatur janua lauro?
Cingit & auguſtas arbor opaca fores?
Civica corona, de qua Gell. An quia perpetuos meruit domus iſta triumphos?
An quia Leucadio ſemper amata Deo eſt?
Ipſáne quod feſta eſt? an quod facit omnia feſta?
Quam tribuit terris, pacis an iſta nota eſt?
Utq; viret ſemper laurus, nec fronde caducâ
Carpitur; æternum ſic habet illa decus.
** Cauſa ſuperpoſitæ.* * Cauſáq; ſuppoſitæ, ſcripto teſtante, coronæ,
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice ſervatis unum, pater optime, civem,
Qui procul extremo pulſus in orbe latet;
In quo pœnarum, quas ſe meruiſſe fatetur,
Non facinus cauſam, ſed ſuus error habet.
Me miſerum! vereórq; locum, vereórq; potentem,
Et quatitur trepido littera noſtra metu.
Aſpicis exangui chartam pallere colore?
Aſpicis alternos intremuiſſe pedes?
Quandocunq; precor, noſtro placata parenti,
Iiſdem ſub dominis aſpiciare domus.
Inde timore pari gradibus ſublimia celſis
Ducor ad intonſi candida templa Dei.

Signa

Signa peregrinis ubi ſunt alterna columnis
Bellides, & ſtricto ſtat ferus enſe pater.
Quæq; viri docto veteres fecêre novique
Pectore, lecturis inſpicienda patent.
Quærebam fratres, exceptis ſcilicet illis,
Quos ſuus optaret non genuiſſe parens.
Quærentem fruſtra cuſtos e ſedibus illis
Præpoſitus ſancto juſſit abire loco.
Altera templa peto vicino juncta theatro;
Hæc quoq; erant pedibus non adeunda meis.
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria, libertas tangere paſſa ſua eſt.
In genus auctoris miſeri fortuna redundat;
Et patimur nati, quam tulit ipſe, fugam.
Forſitan & nobis olim minùs aſper & illi
Evictus longo tempore Cæſar erit. (da eſt)
Dii, precor, atq; adeò (neq; enim mihi turba rogan-
Cæſar ades voto maxime Dive meo.
Interea, quoniam ſtatio mihi publica clauſa eſt,
Privato liceat delituiſſe loco.
Vos quoq; ſi fas eſt, confuſa pudore repulſæ
Sumite plebeiæ carmina noſtra manus.

ELEGIA II.
Queritur ſe in exilium miſſum.

ERgò erat in fatis Scythiam quoq; viſere noſtris?
Quæq; Lycaonio terra ſub axe jacet?
Nec vos Pierides, nec ſtirps Latonia veſtro
Docta ſacerdoti turba tuliſtis opem:
Nec mihi quod luſi vero ſine crimine prodeſt;
Quódq; magis * Muſa eſt viſa jocoſa mea:
Plurima ſed pelago terráque pericula paſſum
Uſtus ab aſſiduo frigore Pontus habet:
Quiq; fugax rerum, ſecuráq; in otia natus,
Mollis, & impatiens ante laboris eram;
Ultima nunc patior, nec me mare portibus orbum
Perdere, diverſæ nec potuêre viæ.
Sufficit atq; malis animus: nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq; ferenda tulit.

* *Vita Muſa jocoſa mea eſt.*
Jocoſa Muſa Naſoni exilium peperit.

Dum tamen & ventis dubius jactabar, & undis,
Fallebat curas ægráq; corda labor.
Ut via finita eſt, & opus requievit eundi,
Et pœnæ tellus eſt mihi tacta meæ;
Nil niſi flere libet: nec noſtro parcior imber
Lumine, quam verna de nive manat aqua.
Roma domúſque ſubit, deſideriúmq; locorum,
Quicquid & amiſſa reſtat in urbe mei.
Hei mihi, quòd toties noſtri pulſata ſepulchri
Janua, ſed nullo tempore aperta fuit!
Cur ego tot gladios fugi? totiéſq; minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Dii, quos experior nimium conſtanter iniquos;
Participes iræ quam Deus unus habet;
Extimulate, precor, ceſſantia fata, meíque
Interitus claudas eſſe vetate fores.

ELEGIA III.
Ad Uxorem, quòd æger fuerit.

** Caſu. Æger Ovidius.*

HÆc mea ſi * conjux miraris epiſtola quare
Alterius digitis ſcripta ſit; æger eram:
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertúſque meæ pene ſalutis eram.
Quem mihi tunc animum dira in regione jacenti
Inter Sauromatas eſſe Getáſque putas?
Non cœlum patior, nec aquis aſſuevimus iſtis,
Terraq; neſcio quo non placet iſta modo:
** Talia Scythas decent.* * Non domus apta ſatis, non hîc cibus utilis ægro,
Nullus Apollinea qui levet arte malum eſt:
Non, qui ſoletur; non, qui labentia tarde
Tempora natrando fallat, amicus adeſt.
Laſſus in extremis jaceo populíſque locíque;
Et ſubit affecto nunc mihi quicquid abeſt.
Omnia cùm ſubeant, vincis tamen omnia conjux,
Et plus in noſtro pectore parte tenes.
Te loquor abſentem, te vox mea nominat unam:
Nulla venit ſine te nox mihi, nulla dies.
Quinetiam ſic me dicunt aliena locutum,
Ut ſoret amentis nomen in ore tuum:

Si

Si jam deficiam, ſuppreſſaq; lingua palato
Vix inſtillato reſtituenda mero:
Nuntiet huc aliquis dominam veniſſe, refurgam;
Spéſq; tui nobis cauſa vigoris erit.
Dúmq; ego ſum vitæ dubius, tu forſitan iſtic
Jucundum, noſtri neſcia, tempus agis:
Non agis affirmo: liquet hoc, chariſſima, nobis,
Tempus agi ſine me non niſi triſte tibi.
Si tamen implevit mea ſors quos debuit annos,
Et mihi vivendi tam citò finis adeſt: *In patria ſepeliri.*
Quantum erat, ô magni, perituro parcere, divi,
Ut ſaltem patriâ contumularer humo?
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet,
Vel * præceſſiſſet mors properata fugam. * *Præcepiſſet.*
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam:
Exul ut occiderem nunc mihi vita data eſt.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris!
Et fient ipſo triſtia fata loco?
Nec mea conſueto langueſcent corpora lecto?
Depoſitum nec me qui fleat ullus erit?
Nec dominæ lacrymis in noſtra cadentibus ora,
Accedent animæ tempora parva meæ?
Nec mandata dabo? nec cum clamore ſuprema
Labentes oculos condet amica manus?
Sed ſine funeribus caput hoc, ſine honore ſepulcri *Claudere oculos mortuo.*
Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid, ubi audieris, totâ turbabere mente?
Et ſeries pavidà pectora fida manu?
Ecquid, in has fruſtra tendens tua brachia partes,
Clamabis miſeri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas, nec ſcinde capillos:
Non tibi nunc primùm, lux mea, raptus ero.
Cùm patriam amiſi, tunc me periiſſe putato: *Exilium vera mors eſt.*
Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc ſi fortè potes (ſed non potes) optima conjux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo:
Ad mala jampridem non rude pectus habes.
Atq; utinam pereant animæ cum corpore noſtræ,
Effugiatque avidos pars mea nulla rogos.

Nam

Pythagoras animam immortalem affirmat.

Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis:
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
Pérque feros manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in urna:
Sic ego non etiam mortuus, exul ero.
Non vetat hoc quisquam; fratrem Thebana peremptum
Suppositi tumulo, rege vetante, soror.
Atq; ea cum foliis & amomi pulvere misce;
Inq; suburbano condita crede solo.
Quóq; legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis;
Epitaphium Ovidii.
Hic ego qui jaceo tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso poeta meo.
At tibi, qui transis, ne sit grave (quisquis amasti)
Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est; etenim majora libelli,
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuêre, daturos
Nomen, & auctori tempora longa suo.
Serta sepulchro apponere.
Tu tamen extincto feralia munera ferto;
Déque tuis lacrymis humida serta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
Sentiet officium mœsta favilla pium.
Scribere plura libet: sed vox mihi fessa loquendo
Dictandi vires siccáq; lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod tibi qui mittit, non habet ille, *vale.*

ELEGIA IV.

Ad amicum, ut magnorum virorum consuetudinem fugiat.

O Mihi chare quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuêre meæ;
Unus edocto si quicquam credis amico;
Vive tibi, & longè nomina magna fuge.
* *Non prosit potius si quis obesse potest.*
Vive tibi, quantúmque potes prælustria vita;
Sævum prælustri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam soli possunt prodesse potentes
* Non prosunt; potiùs plurimùm obesse solent.

Effugit

Effugit hybernas demiſſa antenna procellas;
Lataq; plus parvis vela timoris habent.
Aſpicis ut ſummà cortex levis innatet undà,
Cum grave nexa ſimul retia mergat onus.
His ego ſi monitor, monitus prius ipſe fuiſſem,
In qua debebam forſitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipſum)
Sic cadit, ut tactà ſurgere poſſit humo.
At miſer Elpenor tecto delapſus ab alto,
Occurrit regi flebilis umbra ſuo!
Quid fuit ut tutas agitaret Dædalus alas?
Icarus immenſas nomine ſignet aquas?
Nempe quòd hic altè, demiſſus ille volebat:
Nam pennas ambo non habuêre ſuas.
Crede mihi, bene qui latuit bene vixit: & intra
Fortunam debet quiſq; manere ſuam.
Non foret Eumedes orbus, ſi filius ejus
Stultus Achilleos non adamâſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas,
Cepiſſet genitor ſi Phaethonta Merops.
Tu quoq; formida nimium ſublimia ſemper:
Propoſitique, precor, contrahe vela tui.
Nam pede inoffenſo ſpatium percurrere vitæ
Dignus es, & fato candidiore frui.
Quod pro te ut voveam, miti pietate mereris,
Hæſuraq; mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile eſt ore fuiſſe meo.
Noſtra tuas vidi lacrymas ſuper ora cadentes,
Tempore quas uno, fidaq; verba, * dabas.
Nunc quoq; ſubmotum ſtudio defendis amicum;
Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive ſine invidia, molleſq; inglorius annos
Exige; amicitias & tibi junge pares.
Naſoniſq; tui, quod adhuc non exulat, unum
Nomen ama; Scythicus cætera Pontus habet.
Proxima ſideribus tellus Erymanthidos urſæ
Me tenet, aſtricto terra peruſta gelu.

Summæ fugienda.

Elpenor.

Dædalus.

Bene latere, bene eſt vivere.

* *Bibi.*

Amicitiæ pares affectandæ.

Boſphorus

Bosphorus & Tanais superant, Scythiæq; paludes,
Vixq; satis noti nomina pauca loci.
Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus:
Heu! quàm vicina est ultima terra mihi!
At longè patria est, longè est charissima conjux:
Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
Si tamen hæc absunt, ut, quæ contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum;
Succedúntq; suis singula facta locis.
Conjugis ante oculos, sicut præsentis, imago est;
Illa meos casus aggravat, illa levat. (amorem,
* *Hoc.* Aggravat hæc, quòd abest: levat *hæc, quod præstat
* *Hoc.* Impositúmque sibi firma tuetur onus.
Vos quoq; pectoribus nostris hæretis amici,
Amicorum nomina cur non inferat. Dicere quos cupio nomine quemq; suo:
Sed timor officium cautus compescit; & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Antè volebatis, gratíq; erat instar amoris,
* *Quemq;, prounumquemque.* Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps, intra mea pectora *
Alloquar: & nulli causa timoris ero. (quemq;
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet: occultè, si quis amavit, amet.
Scite tamen, quamvis longâ regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.
Et quà quisq; potest, oro, mala nostra levate;
Fidam projecto neve negate manum.
Prospera sic maneat vobis fortuna, nec unquam
Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Charum amicum.

USus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægre possis dissimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus esses,
Nave meâ vento forsan eunte suo.
* *Meam.* Ut cecidi, cunctíq; * metu fugêre ruinam,
Versaq; amicitiæ terga dedêre meæ:

Ausus

Auſus es igne Jovis percuſſum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domûs.
Idq; recens præſtas, nec longo cognitus uſu,
Quod veterum miſero vix duo tréſve mihi.
Vidi ego confuſos vultus, viſóq; notavi,
Oſq; madens fletu, pallidiúſq; meo.
Et lacrymas cernens in ſingula verba cadentes,
Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.
Brachiáq; excepi * preſſo pendentia collo,
Et ſingultatis oſcula miſta ſonis. * *Mæſto.*
Sum quoq; Chare, tuis defenſus viribus abſens:
Scis Charum veri nominis eſſe locum.
Multáq; præterea manifeſti ſigna favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dii tibi poſſe tuos tribuant defendere ſemper,
Quos in materia proſperiore juves.
Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile eſt quærere) quæris, agam.
Spe trahor exiguâ, quam tu mihi demere noli, *Spes.*
Triſtia leniri numina poſſe Dei.
Seu temerè expecto, ſive hoc contingere fas eſt,
Tu mihi, quod cupio, fas, precor, eſſe proba.
Quæq; tibi eſt linguæ facundia, confer in illud:
Ut doceas votum poſſe valere meum.
Quò quiſq; eſt major, magis eſt placabilis iræ:
Et faciles motus mens generoſa capit *Generoſiſſimus quiſq; ad iracundiam minus eſt propenſus.*
Corpora magnanimo ſatis eſt proſtrâſſe leoni;
Pugna ſuum finem, cùm jacet hoſtis, habet.
At lupus, & turpes inſtant morientibus urſi,
Et quæcunq; minor nobilitate fera eſt.
Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
Dardanii lacrymas non tulit ille ſenis.
Quæ ducis Æmathii fuerit clementia, Porus, *Porus.*
Præclariq; docent funeris exequiæ.
Néve hominum referam flexas ad mitius iras;
Junonis gener eſt, qui priùs hoſtis erat.
Deniq; non poſſum nullam ſperare ſalutem,
Cùm non ſit pœnæ cauſa cruenta meæ.
Non mihi quærenti peſſundare cuncta petitum
Cæſareum caput eſt, quod caput orbis erat.

Non

Non aliquid dixi, violentáve lingua locuta eſt;
Lapſave ſunt nimio verba profana mero:
Inſcia quòd crimen viderunt lumina, plector;
Peccatúmque oculos eſt habuiſſe meum.
Non equidem totam poſſum defendere culpam:
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt, facturum ut molliat ipſe
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinam nitidi ſolis prænuntius ortus
Adſerat admiſſo Lucifer albus equo.

Oculi Naſonis in crimine.

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiariſſimè uſus eſt.

FOedus amicitiæ non vis, chariſſime, noſtræ,
Nec, ſi forte velis, diſſimulare potes.
Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
Nec tibi me totâ junctior urbe fuit.
Iſque erat uſq; adeò populo teſtatus, ut eſſet
Penè magis quàm tu, quàmq; ego, notus amor;
Quiq; eſt in charis animi tibi candor amicis,
Cognitus eſt illi, quem colis ipſe, viro.
Nil ita celabas, ut non ego conſcius eſſem;
Pectoribúſq; dabas multa tegenda meis.
Cuíque ego narrabam, ſecreti quicquid habebam,
Excepto quod me perdidit, unus eras.
Id quoq; ſi ſciſſes, ſalvo fruerêre ſodali,
Conſilióq; forem ſoſpes, amice, tuo.
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant,
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo;
Seu ratio fatum vincere nulla valet:
Tu tamen, ó nobis uſu junctiſſime longo,
Pars deſiderii maxima penè mei.
Sis memor; & ſi quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare rogo:
Numinis ut læſi fiat manſuetior ira;
Mutatóq; minor ſit mea pœna loco:
Idq; ità, ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro,
Principiúmq; mei criminis error habet.

Conſiliorum communicatio ſignum erat veræ amicitiæ.

Nec

Nec breve nec tutum eſt, quo ſint mea, dicere, (caſu
Lumina funeſti conſcia facta mali: *Lumina Naſonis.*
Mènſq; reformidat, veluti ſua vulnera, tempus
Illud; & admonitu fit novus ipſe dolor.
Et quæcunq; adeò poſſint afferre pudorem,
Illa tegi cæcâ candida nocte decet.
Nil igitur referam, niſi me peccâſſe (ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi)
Stultitiàmque meum crimen debere vocari; *Stultitiam non crimen.*
Nomina ſi factis reddere vera velis.
Quæ ſi non ità ſunt alium, quo longiùs abſim,
Quære (ſuburbana hæc ſit mihi terra) locum.

ELEGIA VII.

Mandat epiſtolæ, ut Perillam adeat.

VAde ſalutatum ſubitò perarata Perillam
Littera, ſermonis fida miniſtra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre ſedentem,
Aut inter libros, Pieridáſque ſuas.
Quicquid aget, cùm te ſcierit veniſſe, relinquet;
Nec mora; quid venias quidve, requiret, agam.
Vivere me dices; ſed ſic ut vivere nolim;
Nec mala tam longâ noſtra levata morâ:
Et tamen ad Muſas, quamvis nocuêre, reverti,
Aptaq; in alternos cogere verba pedes.
Tu quoq; dic, Studiis communibus ecquid inhæres!
Doctaq; non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum facie mores natura pudicos, *Perillæ Ingenium.*
Et raras dotes, ingeniúmque dedit:
Hoc ego Pegaſidas deduxi primus ad undas,
Nè malè facundæ vena periret aquæ.
Primus id adſpexi teneris in virginis annis;
Utque pater natæ, dúxq;, comésq; ſui.
Tunc quoq; (ſed forſan noſtrum delevit amorem
Tempus) eram nimio junctus amore tibi.
Ergò ſi remanent ignes tibi pectoris iidem,
Sola tuum vates Lesbia vincit opus.
Sed vereor nè nunc mea te fortuna retardet,
Poſtque meos caſus ſit tibi pectus iners.

Dum

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam,
Sæpe tui judex, sæpe Magister eram.
Aut ego præbebam factis modò versibus aures:
Aut, ubi cessaras, causa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me læsêre libelli,
*Fata secuta. Tu quoq; sis pœnæ * facta ruina meæ.
Pone Perilla metum, tantummodo fœmina nulla,
Néve vir à scriptis discat amare tuis.
Ergò desidiæ remove doctissima causas;
Inq; bonas artes, & tua sacra redi;
Ista decens facies longis vitiabitur annis;
Rugáq; in antiqua fronte senilis erit:
Injicietq; manus formæ damnosa senectus,
Quæ strepitum passu non faciente venit.
Speculum mendax. Cúmq; aliquis dicit, Fuit hæc formosa, dolebis,
Et speculum mendax esse querêre tuum.
Sunt & opes modicæ; cùm sis dignissima magnis:
Finge sed immensis censibus esse pares.
Irus, Crœsus. Nempe dat & quodcunq; libet fortuna rapitque;
Irus & est subitò qui modò Crœsus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.
En ego, cùm patriâ caream, vobisq; domóque;
Raptaq; sint, adimi quæ potuêre, mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitórq; fruórque;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.
Litteræ non possunt nobis adimi. Quilibet hanc sævo vitam mihi finiat ense;
Me tamen extincto fama superstes erit.
Dúmq; suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Róma, legar.
Tu quoque quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos qua potes usq; rogos.

ELEGIA VIII.

Patriam & suos videre desiderat.

NUnc ego Triptolemi cuperem conscendere (currus
Misit in ignotam qui rude semen humum.
Nunc ego Medeæ vellem frænare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua.

Nunc

Nunc ego jactandas optarem ſumere pennas,
Sive tuas, Perſeu; Dædale, ſive tuas;
Ut tenerâ noſtris cedente volatibus aurâ;
Aſpicerem patriæ dulce repentè ſolum,
Deſertæque domûs vultus, memoréſque ſodales,
Charáque præcipuè conjugis ora meæ.
Stulte, quid hæc fruſtra votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fértque ferétque dies?
Si ſemel optandum eſt, Auguſti numen adora:
Et, quem * ſenſiſti, ritè precare Deum. * *Læſiſti.*
Ille tibi pennáſque poteſt currúſque volucres
Tradere: det reditum, protinus ales eris.
Si precer hæc (neque enim poſſum majora precari)
Ne mea ſint timeo vota modeſta parùm.
Forſitan hoc olim, cùm jam ſatiaverit iram,
Tunc quoque ſollicitâ mente rogandus erit.
Quod minus interea eſt (inſtar mihi muneris ampli)
Ex his me jubeat quo libet ire locis:
Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ: *Macies*
Hei mihi! perpetuus corpora languor habet. *Ovidii ex*
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis, *alieno*
Sive mei cauſa eſt in regione mali; *cœlo.*
Ut tetigi Pontum, vexant inſomnia, vixque
Oſſa tegit macies, nec juvat ora cibus:
Quique per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quæ nova lætit hyems;
Is mea membra tenet; nec viribus allevor ullis;
Et nunquam queruli cauſa doloris abeſt.
Nec meliùs valeo, quàm corpore, mente, ſed ægra eſt
Utraque pars æquè; binaque damna fero.
Hæret & ante oculos (veluti ſpectabile corpus)
Aſtans fortunæ forma videnda meæ.
Cùmque locos, moreſque hominum, cultúſq; ſonóſq;
Cernimus, & quid ſim, quid fuerímque ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut de Cæſaris ira,
Quòd non offenſas vindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus;
Mutato levior ſit fuga noſtra loco.

ELEGIA IX.

Unde Tomos dictus.

* *Igitur Graiæ (quis crederet?) urbes.*

Hic quoque ſunt * urbes Graiæ (quis credere poſſet?)
Inter inhumanæ nomina Barbariæ.
Huc quoque Mileto miſſi venêre coloni,
Inque Getis Graias conſtituêre domos.
Sed vetus huic nomen, poſitaque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti cæde fuiſſe loco.
Nam rate (quæ curâ pugnacis facta Minerva,
Per non tentatas prima cucurrit aquas)
Medea. Impia deſertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuiſſe vadis:
* *Spectator.* Quem procul ut vidit tumulo * ſpeculator ab alto,
Hoſpes, Ait, noſco Colchide vela dari.
Dum trepidant Minyæ, dum ſolvitur aggere funis:
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus,
Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis
Auſa atque auſurâ multa nefanda manu:
Et, quanquam ſupereſt ingens audacia menti,
Pallor in attonitæ virginis ore fuit.
Ergò ubi proſpexit venientia vela, Tenemur,
Et pater eſt aliquâ fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum verſat in omnia vultus,
Ad fratrem cæſu lumina flexa tulit.
Cujus ut ablata eſt præſentia, Vicimus, inquit;
Hic mihi morte ſuâ cauſa ſalutis erit.
Protinus ignari, nec quicquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atque ità divellit, divulſaque membra per agros
Diſſipat in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, ſcopulo proponit in alto
Pallentesque manus, ſanguineúmque caput:
Ut genitor luctúque novo tardetur; & artus
Dum legit extinctos, triſte retardet iter.
Tomos a ſectione. Indè Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.

ELEGIA X.

Quibus cum gentibus vivat.

SI quis adhuc iſtîc meminit Naſonis adempti;
Et ſupereſt ſine me nomen in urbe meum:

Sup-

Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor,
Me sciat in media vivere Barbaria. *Asperitas Scythiæ.*
Sauromatæ cingunt, fera gens, Bessíque, Getæque:
Quàm non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cùm tristis hyems squallentia protulit ora;
Terráque marmoreo est candida facta gelu:
Dum patet & Boreas, & nix * jactata sub arcto: * *Injecta.*
Tum pater has gentes axe tremente premi.
Nix jacet, & jactum non sol pluviæque resolvunt: *Nix in chrystallum.*
Indurat Boreas, perpetuámque facit.
Ergò ubi delituit nondum prior, altera venit,
Et solet in multis bima * jacere locis. * *Manere.*
Tantáque commoti vis est Aquilonis, ut altas
Æquet humo turres, tectáque rapta ferat.
Pellibus, & sutis arcent malè frigora * bracchis; * *Braccis.*
Oráque de totò corpore sola patent.
Sæpe sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu:
Nudaque consistunt formam servantia ‖ testæ ‖ *Tecta.*
Vina; nec hausta meri, sed data frusta bibunt.
Quid loquor, ut cuncti concrescant frigore rivi,
Déque lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipse, papyrifero qui non augustior amne *Papyrifer Nilus.*
Miscetur vasto multa per ora freto,
Cœruleos ventis latices durantibus Ister
Congelat, & tectis in mare serpit aquis.
Quáque rates ierant, pedibus nunc itur, & undas
Frigore concretas ungula pulsat equi.
Pérque novos pontes subterlabentibus undis,
Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
Vix equidem credar: sed cùm sint præmia falsi *Lucrum mendaces facit.*
Nulla, ratam debet testes habere fidem.
Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
Lubricáque immotas testa premebat aquas.
Nec vidisse sat est; durum calcavimus æquor,
Undáque non udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuisset,
Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.

Tum neque se pandi possunt delphines in auras
Tollere: conantes dura coercet hyems.
Et quanquam Boreas jactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit:
Inclusæque gelu stabunt ut marmore puppes:
* *Findere.* Nec poterit rigidas * scindere remus aquas:
Vidimus in glacie pisces hærere ligatos;
Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas:
Protinus equato siccis Aquilonibus Istro
Invehitur celeri barbarus hostis equo:
Parthus. Hostis equo pollens, longéque volante sagittâ,
Vicinam latè depopulatur humum.
Diffugiunt alii, nullisque tuentibus agros,
Incustoditæ diripiuntur opes:
Ruris opes parvæ, pecus, & stridentia plaustra;
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
Respiciens frustra rura larémque suum:
Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis;
Nam volucri ferrō tinctile virus inest.
Quæ nequeunt secum ferre aut abducere, perdunt;
† *Flamma.* Et cremat insontes hostica † turba casas.
Tum quoque cùm pax est, trepidant formidine belli;
Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt, hostem;
Cessat iners rigido terra relicta situ.
Scythia non habet vina. Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra;
Nec cumulant altos fervida musta lacus.
Poma negat regiō, nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hîc dominæ verba legenda suæ.
Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos;
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergò tam latè pateat cùm maximus orbis,
Hæc est in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Invehitur in maledicum.

SI quis es, insultes, qui casibus, improbe, nostris,
Méque reum dempto fine cruentus agas;

Natus

Natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino, *Natus è ſcopulis.*
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quò ſe tua porrigat ira,
Reſtat? quídve meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus, & inhoſpita littora Ponti,
Cúmque truci Borea Mænalis urſa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia ſolliciti ſunt loca plena metûs.
Utque fugax avidis cervus deprenſus ab urſis;
Cinctáque montanis ut pavet agna lupis:
Sic ego belligeris à gentibus undique ſeptus
Terreor, hoſte meam penè premente latus.
Utque ſit exiguum pœnæ, quòd conjuge charâ,
Quód patriâ careo, pignoribúſque meis;
Ut mala nulla feram, niſi nudam Cæſaris iram;
Nuda parùm nobis Cæſaris ira mali eſt?
Et tamen eſt aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diſerta meos.
INCAUSA facili cuivis licet eſſe diſerto:
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia, virtus:
† Quilibet ignavi præcipitata premunt. † *Quamlibet.*
Non ſum, qui fueram: quid inanem proteris umbram? *Umbra vivi Naſonis.*
Quid cinerem ſaxis buſtáque noſtra petis?
Hector erat tunc cùm bello certabat; & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoque quem nôras olim, non eſſe memento;
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra viro.
Quid ſimulacra ferox dictis * incendis amaris? * *Inceſſis.*
Parce, precor, manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina; nil ſit in illis,
Quod magis errorem, quàm ſcelus eſſe putes:
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas
Exilióque graves, exiliíque loco.
Carnifici fortuna poteſt mea flenda videri,
Te tamen eſt uno judice * merſa parùm. * *Dura.*
Sævior es triſti Buſiride, ſævior illo
Qui falſum lento torruit igne bovem:
Quique bovem Siculo fertur donâſſe tyranno,
Et dictis artes conciliâſſe ſuas.

Munere in hoc uſus, Rex eſt, ſed imagine major;
Nec ſola eſt operis forma probanda mei.
Aſpicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi, quem perdes, conjiciendus erit.
Protinus incluſum lentis carbonibus ure:
Mugiet & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penſes,
Da, precor, ingenio premia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, Pœnæ mirande repertor,
Ipſe tuum præſens imbue, dixit, opus.
Nec mora; monſtratis crudeliter ignibus uſtus,
Exhibuit geminos ore gemente ſonos.

* Scythiaſque. Quid mihi cum Siculis, inter * Scythicóſque Getáſq;
Ad te (quiſquis is es) noſtra querela * venit.

* Redit. Utque ſitim noſtro poſſis explere cruore,
Quantáque vis avido gaudia corde feras:
Tot mala ſum fugiens tellure, tot æquore paſſus;
Te quoque [illegible] auditis poſſe dolere putem.
Crede mihi, ſi ſit nobis collatus Ulyſſes,
Neptune minor eſt, quam Jovis ira fuit.
Ergò, quicunque es, reſcindere crimina noli:
Déque gravi duras vulnere tolle manus.
Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere noſtra ſine.

Humanæ ſortis mutabilitas. Humanæque memor ſortis, quæ tollit eoſdem
Et premit, incertas ipſe verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam poſſe putavi,
Eſt tibi de rebus maxima cura meis.
Non eſt quòd timeas: fortuna miſerrima noſtra eſt;
Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, néve hoc ego fingere credar,
Ipſe velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilii locum.

* Longior antiquis. FRigora jam Zephyri minuunt; annóque peracto
* Tardior antiquis viſa Mæotis hyems.
Impoſitámque ſibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

Jam

Jam violas puerique legunt, hilaréſque puellæ,
Ruráque quæ nullo nata ſerente ferunt.
Prataque pubeſcunt variorum flore colorum : *Pubeſcunt prata.*
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas, parváque tecta facit.
Herbáque quæ latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exerit è tepida molle cucumen humo :
Quoque loco eſt vitis, de palmite gemma movetur ;
Nam procul à Getico littore vitis abeſt.
Quoque loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus ;
Nam procul à Geticis finibus arbor abeſt.
Otia nunc iſtic ; junctiſque ex ordine ludis
Cedunt verboſi garrula verba fori.
Luſus equis nunc eſt, levibus nunc luditur armis.
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente juventus,
Defeſſos artus ‖ tingere gaudet aquâ. *Virgine tingit.*
Scena viget, ſtudiiſque favor diſtantibus ardet,
Cumque tribus reſonant terna theatra foris.
O quater, & quoties non eſt numerare, beatum,
Non interdictâ cui licet urbe frui !
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quæque lacu duro non fodiantur aquæ.
Nec mare concreſcit glacie ; nec ut antè per Iſtrum
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ,
Hoſpitaque in Ponti littore puppis erit ;
Sedulus occurram nauræ, dictâque ſalute ;
Quid veniat quæram, quiſve quibúſve locis.
Ille quidem (mirum) ni de regione propinqua,
Non niſi vicinas tutus araret aquas.
Rarus ab Italia tantum mare navita tranſit.
Littora rarus in hæc portubus orba venit.
Sive tamen Græcâ ſcierit, ſive ille Latinâ
Voce loqui, certè gratior † uſus erit. † *Hujus.*
Fas quoq; ab ore freti, longæque Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dediſſe Noto.
Quiſquis is eſt, memori rumorem voce referre,
Et fieri famæ párſque gradúſque poteſt :

Is precor auditos poſſit narrare triumphos
Cæſaris, & Latio reddita vota Jovi.
Germania rebellatrix. Teque rebellatrix tandem Germania magni
Triſte caput pedibus ſuppoſuiſſe ducis.
Hæc mihi qui referat, quæ non vidiſſe dolebo,
Ille meæ domui protinus hoſpes erit. (eſt?
Hei mihi! jamne domus Scythico Naſonis in orbe
Jamque ſuam mihi dat pro lare pœna locum?
Dii facite, ut Cæſar non hoc penetrale, domúmque,
Hoſpitium pœnæ ſed velit eſſe meæ.

ELEGIA XIII.
In natalem ſuum.

ECce ſupervacuus (quid enim fuit utile naſci?)
Ad ſua natalis tempora noſter adeſt.
Dure quid ad miſeros veniebas exulis annos?
Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei, vel ſi pudor ullus ineſſet,
Non ultra patriam me ſequerere meam:
Quóque loco primùm malè ſum tibi cognitus infans,
Illo tentâſſes ultimus eſſe mihi.
Inque relinquendo (quod idem fecêre ſodales)
Tu quoque dixiſſes triſtis in urbe, *Vale*.
Quid tibi cum Ponto? num te quoque Cæſaris ira
Extremam gelidi miſit in orbis humum?
Scilicet expectas ſolitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris veſtis ut alba meis?
Fumida cingatur florentibus ara coronis?
Micáque ſolenni Thuris in igne ſonet?
Libamina natalis diei. Libáque dum pro te genitale notantia tempus?
Concipiámque bonas ore favente preces?
Non ità ſum poſitus, nec ſunt ea tempora nobis,
Adventu poſſim lætus ut eſſe tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo
Convenit, & ſtructis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nil exorantia divos,
In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquod nobis hac luce petendum,
In loca nè redeas ampliùs iſta precor:

Dum

Dum me terrarum pars penè noviſſima Ponti,
Euxinus falſo nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

Ad amicum, ut librum tueatur ſuum.

CUltor & antiſtes doctorum ſancte virorum, *Antiſtes doctorum.*
Quid facis, ingenio ſemper amice meo?
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare ſolebas,
Nunc quoque nè videar totus abeſſe, caves?
* Conſpicis exceptis ecquid mea carmina ſolis * *Collegis.*
Artibus, artifici quæ nocuêre ſuo?
Immo ità fac, quæſo, vatum ſtudioſe novorum,
Quáque potes retine nomen in urbe meum.
Eſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
Qui domini pœnam non meruêre ſui.
Sæpe per extremas profugus pater exulat oras,
Urbe tamen natis exulis eſſe licet.
Palladis exemplo de me ſine matre creata *Liber ſine matre.*
Carmina ſunt: ſtirps hæc progeniéſque mea:
Hanc tibi commendo: quæ quò magis orba parente
Hòc tibi tutori ſarcina major erit. (eſt,
Tres mihi ſunt nati, contagia noſtra ſecuti; *De arte amandi.*
Cætera fac curæ ſit tibi turba palàm.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ, *Metamorphoſes.*
Carmina de domini funere rapta ſui.
Illud opus potuit, ſi non priùs ipſe perîſſem,
Certius à ſumma nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora;
In populi quidquam ſi tamen ore * meum eſt: * *Mei eſt.*
Hoc quoque neſcio quid noſtris appone libellis,
Diverſo miſſum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunque leget (ſi quis leget) æſtimet antè
Compoſitum quo ſit tempore, quóque loco:
Æquus erit ſcriptis, quorum cognoverit eſſe
Exilium tempus, barbariémque locum.
Inque tot adverſis carmen mirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
Ingenium fregêre meum mala; cujus & antè *Ingenium incommoda frangunt.*
Fons infœcundus, parváque vena fuit.

Sed

Sed quæcunque fuit, nullo exercente, refugit,
Et longo periit arida facta situ.
Non hîc librorum, per quos inviter, alárque,
Copia; pro libris arcus & arma sonant.
Nullus in hac terra recitem cui carmina, cujus
Intellecturis auribus utar, adest.
Nec quò secedam locus est, custodia muri
Submovit infestos clausaque porta Getas.
Sæpe aliquod quæro verbum, nomènque locúmque;
Nec quisquam est, à quo certior esse queam.
Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi desunt, dedidicíque loqui.
Threïcio* Geticóque ferè circumsonor ore,
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi, timeo nè sint immista Latinis,
Inque meis scriptis Pontica verba legas.
Qualemcunque legas, veniâ dignere libellum,
Sortis & excusa conditione meæ.

* *Scythicoque fere.*

PUB. OVID. NASONIS

De Tristibus Lib. IV.

ELEGIA I.

Excusat suos libros, si quid vitii habebunt.

SI qua meis fuerint (ut erunt) vitiosa libellis,
Excusata suo tempore, lector, habe.
Exul eram; requiesque mihi, non fama petita est:
Mens intenta suis nè foret usque malis.
Hoc est cur cantet vinctus quoque compede fossor,
Indocili numero cùm grave mollit opus.
Cantat & innitens limosæ pronus arenæ,
Adverso tardam qui* vehit amne ratem:
Quíque ferens pariter lentos ad pectora remos
In numerum pulsâ brachia versat aquâ.

* *Trahit.*

Fessus

Feſſus ut incubuit baculo, ſaxóque reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipitúrque labor.
Fertur & abductâ * Lyrneſſide triſtis Achilles * *Briſeide Achilles.*
Hæmoniâ curas attenuâſſe lyrâ.
Cùm traheret ſylvas Orpheus & dura canendo *Orpheus.*
Saxa, bis amiſſâ conjuge mœſtus erat.
Me quoque Muſa levat Ponti loca juſſa petentem;
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem,
Nec mare, nec ventos, barbariémque timet.
Scit quoque cùm perii, quis me deceperit error,
Et culpam in facto non ſcelus eſſe meo.
Scilicet hoc ipſo nunc æqua; quòd obfuit antè,
Cùm mecum juncti criminis acta rea eſt.
Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum.
Sed nunc quid faciam? Vis me tenet ipſa ſacrorum,
Et carmen demens carmine læſus amo.
Sic nova Dulichio lotos guſtata palato,
Illo, quo nocuit, grata ſapore fuit. (illis,
Sentit amans ſua damna * ferens; tamen hæret in * *Fere.*
Materiam culpæ perſequitúrque ſuæ.
Nos quoque delectant, quamvis nocuêre, libelli:
Quódque mihi telum vulnera fecit amo.
Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat eſſe malorum,
Præſentis caſûs immemorémque facit:
Utque ſuum Bacche non ſentit ſaucia vulnus,
Dum ſtupet Idæis exululata jugis:
Sic, ubi mota calent ſacro mea pectora thyrſo, *Furor poeticus.*
Altior humano ſpiritus ille malo eſt.
Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
Ille nec iratos ſentit habere Deos.
Utque ſoporiferæ biberem ſi pocula Lethes;
Temporis adverſi ſic mihi ſenſus abeſt:
Jure deas igitur veneror mala noſtra levantes,
Sollicitas comites ex Helicone fuge;

Et

Et partim pelago, partim veſtigia terrâ,
Vel rate dignaras, vel pede noſtra ſequi.
Sint precor hæ ſaltem faciles mihi: námque deorum
Cæſare cum magno cætera turba facit;
Meque tot adverſis cumulat, quot littus arenas,
Quotque fretum piſces, ováque piſcis habet.
Vere priùs flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribúſque nives:
Quam mala, quæ patior toto jactatus in orbe,
Dum miſer Euxini littora ſæva peto.
Nec tamen ut veni, levior fortuna malorum eſt;
Huc quóque ſunt noſtras fata ſecuta vias.
Hîc quoque cognoſco natalis ſtamina noſtri,
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utque neque inſidias, capitiſque pericula narrem,
Vera quidem vidi, ſed graviora fide.
Vivere quàm miſerum eſt inter Beſſóſque Getáſque
Illum, qui populi ſemper in ore fuit!
Getarum provincia impacata. Quàm miſerum eſt portâ vitam muróque tueri,
Vixque ſui tutum viribus eſſe loci!
Aſpera militiæ juvenis certamina fugi;
* *Novimus.* Nec niſi luſurâ * movimus arma manu.
Nunc ſeniòr gladióque latus, ſcutóque ſiniſtram,
Canitiem galeæ ſubjicióque meam.
Nam dedit è ſpecula cuſtos ubi ſigna tumultûs,
Induimus trepidâ protinus arma manu.
Hoſtis habens arcum, imbutáque tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia luſtrat equo.
Utque rapax pecudem, quæ ſe non texit ovili,
† *Refertque.* Per ſata, per ſylvas férque † trahitque lupus:
Sic, ſi quem nondum portarum ſede receptum
Barbarus in campis repperit hoſtis, habet;
Aut ſequitur captus, conjectáque vincula collo
Accipit; aut telo virus habente perit.
Hîc ego ſollicitæ jaceo novus incola ſedis;
Heu nimium fati tempora lenta mei!
Et tamen ad numeros antiquáque ſacra reverti
Suſtinet in tanris hoſpita Muſa malis. (nec qui
* *Recitem.* Sed néque cui * referam quiſquam eſt mea carmina;
Auribus accipiat verba Latina ſuis.

Ipſe

Ipſe (mihi quid enim faciam) ſcribóque legóque,
Tutáque judicio littera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta, Getæque legent?
Sæpe etiàm lacrymæ ſunt me ſcribente profuſæ,
Humidáque eſt fletu littera facta meo.
Corq; vetuſta meum tanquam nova vulnera *ſentit; * Norit.
Inque ſinum mœſtæ labitur imber aquæ.
Dum vicc mutatâ qui ſim fuerímque recordor,
Et tulerit me quo caſus, & unde ſubit:
Sæpe manus demens ſtudiis irata, ſibíque,
Miſit in arſuros carmina noſtra † rogos. † Focos.
Atque ea de multis quoniam non multa ſuperſunt,
Cum venia facito, quiſquis es, iſta legas.
Tu quoque non melius, quàm ſunt mea tempora,
Interdicta mihi conſule Roma boni. (carmen

ELEGIA II.

Dolet non intereſſe triumpho de victa Germania.

JAm fera Cæſaribus Germania, totus ut orbis, *Fera Germiana.*
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu,
Altáque velantur fortaſſe Palatia ſertis:
Thuráque in igne ſonant, inficiúntque diem.
Candidáque adductâ collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine ‖ pulſat humum. ‖ Tingit.
Donaque amicorum templis promiſſa Deorum
Reddere victores Cæſar uterque parant:
Et qui Cæſareo juvenes ſub nomine creſcunt,
Perpetuò terras ut domus illa regat.
Cúmque bonis nuribus pro ſoſpite Livia nato
Munera dat meritis, ſæpe datura, Deis:
Et pariter matres, & quæ ſine crimine caſtos
Perpetuâ ſervant virginitate focos.
Plebs pia, cúmque pia lætatu plebe Senatus,
Parváque cujus eram pars ego nuper, Eques. *Ovidius equeſtri ordine.*
Nos procul expulſos communia gaudia fallunt;
Famáque tam longè non niſi parva venit.
Ergo omnis populus poterit ſpectare triumphos,
Cúmque ducum titulis oppida capta leget:

Vinclaque

Vinclâque caprivâ reges cervice ferentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore versos;
Terribiles aliis, immemoresque sui:
Quorum pars, causas, & res, & nomina quæret;
Pars referet, quamvis noverit illa parùm.
Sidonium ostrum. Hic, [illegible]donio fulget sublimis in ostro,
Dux [illegible]elli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
Non tristi vultu, cùm tulit arma, fuit:
* *Dedit.* Ille ferox, & adhuc oculis hostilibus ardens,
Hortatur pugnæ, conciliúmque * fuit.
Perfidus hic nostros illusit fraude locorum,
Squalida prolixis qui tegit ora comis.
Illo, qui sequitur, dicunt mactata ministro
Sæpe recusanti corpora capta Deo.
Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Drusus Germanicus. Drusus in his meruit quondam cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hîc fractis viridi malè tectus ab ulva,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis
Et ducis invicti sub pede mœsta sedet.
Colláque Romanæ præbens animosa securi,
Vincula fert illâ, quâ tulit arma, manu.
Hos super in curru Cæsar victore vehêris
Purpureus, populi ritè per ora tui.
Quáque ibis, manibus circumplaudêre tuorum.
Undique jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbeâ lauro cingentur; Ióque
Miles, Io magnâ voce, triumphe canet.
* *Calentes.* Ipse sono plausúque simul fremitúque * canentis,
Quadrijuges cernes sæpe resistere equos.
Inde petes arcem, & delubra faventia votis;
Et dabitur merito laurea vota Jovi.
Hæc ego summotus quâ possum mente videbo;
Erepti nobis jus habet illa loci:
Illa per immensas spatiatur libera terras;
In cœlum celeri pervenit illa via:

Illa

Illa meos oculos mediam deducit in urbem;
Immunes tanti nec sinit esse boni.
Invenietque animus, quà currus spectet eburnos: *Currus eburneus triumphalis.*
Sic certè in patriâ per breve tempus ero.
Vera tamen capiet populus spectacula felix;
Lætáque erit præsens cum duce turba suo.
At mihi fingenti tantum longéque remoto,
Auribus hîc fructus * percipiendus erit. * *Præcipiendus.*
Atque procul Latio diversum missus in orbem
Qui narret cupido vix erit istâ mihi.
Is quoque jam serum referet, veteremq; triumphum:
Quo tamen audiero tempore lætus ero.
Illa dies veniet, mea quâ lugubria ponam;
Causáque privatâ publica major erit.

ELEGIA III.
Alloquitur utramque Ursam.

Magna minorque feræ, quarum regis altera Altera Sidonias, utraque ficta rates; (Graias,
Omnia cùm summo positæ videatis in axe,
Et maris occiduas non subeatis aquas:
Æthereamque suis cingens amplexibus arcem
Vester ab intacta circulus exeat lumbo:
Aspicite illa precor, quæ non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades transiluisse Remus:
Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
Sítque memor nostrî, necne, referte mihi.
Hei mihi! cur* nimiùm quæ sunt manifesta requiro? * *Timui.*
Cur labat ambiguo spes mea mista metu?
Crede quod est ut vis, ac desine tuta vereri;
Déque fide certa sit tibi certa fides.
Quodque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ
Non mentiturâ tu tibi voce refer!
Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est;
Quodque potest, secum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præsentibus hæret;
Teque remota procul, si modò vivit, amat.
Ecquid, ut incubuit justo mens ægra dolori,
Lenis ab admonito pectore somnus abit?

Tunc

Tunc ſubeant curæ, dum te lectúſque locúſque
Tangit? & oblitam non ſinit eſſe mei?
Et veniunt æſtus, & nox immenſa videtur?
Feſſaque jactati corporis offa dolent?
Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant?
Détque tuus mœſti ſigna doloris amor:
† *Peremptum.* Nec cruciere minùs, quàm cum Thebana † cruentum
Hectora Theſſalico videt ab axe rapi.
Quid tamen ipſe precer dubito, nec dicere poſſum
Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es; indignor; quòd ſim tibi cauſa doloris:
* *Fleas.* Non es; ut amiſſo conjuge digna * fores.
Tu verò tua damna dole, mitiſſima conjux;
Tempus & à noſtris exige triſte malis.
Fléque meos caſus: EST quædam flere voluptas:
Flere nonnunquam voluptas. EXPLETUR lacrymis egeritúrque dolor.
Atque utinam lugenda tibi non vita, ſed eſſet
Mors mea: morte fores ſola relicta meâ.
Spiritus hic per te patrias exîſſet in auras:
Sparſiſſent lacrymæ corpora noſtra piæ:
Supremóque die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui:
Et cinis in tumulo poſitus jacuiſſet avito:
Tactáque naſcenti corpus haberet humus:
* *Dum vixi* Denique * ut & vixi ſine crimine, mortuus eſſem;
Nec mea ſupplicio vita pudenda foret.
Me miſerum! ſi tu, cùm diceris exulis uxor,
Avertis vultus, & ſubit ora rubor.
Me miſerum! ſi turpe putas mihi nupta videri:
Me miſerum! ſi te jam pudet eſſe meam.
Tempus ubi eſt illud, quo te jactare ſolebas
Conjuge? nec nomen diſſimulare * meum?
* *Viri.* Tempus ubi eſt, quo te, (niſi non vis iſta referri)
Naſo ab uxore amatus. Et dici (memini) juvit, & eſſe meam?
Utque probâ dignum eſt, omni tibi dote placebam:
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem præferres (ita res tibi magna videbar)
Quémve tuum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoque ne pudeat, quod ſis mihi nupta; tuuſq;
Non debet dolor hinc, debet abeſſe pudor.

Cum

Cùm cecidit Capaneus subitò temerarius ictu,
Non legis Evadnen erubuisse viro.
Nec quia rex mundi compescuit ignibus ignes,
Ipse suis Phaëton inficiandus erat:
Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
Quòd precibus perlit ambitiosa suis.
Nec tibi, quòd sævis ego sum Jovis ignibus ictus;
Purpureus mollí fiat in ore * pudor. * *Rubor.*
Sed magis in nostri curas consurge tuendi;
Exemplúmque mihi conjugis esto bonæ:
Materiámque tuis tristem virtutibus imple;
ARDUA per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis nôsset, felix si Troja fuisset? *Casus infelices nonnunquam illustrant nos.*
PUBLICA virtutis per mala facta via est.
Ars tua, Typhi jacet, si non sit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua, Phœbe, * jacet: * *Vacet.*
Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
APPARET virtus, arguitúrque malis.
Dat tibi nostra locum tituli fortuna, capúrque
Conspicuum pietas * qua tua tollat, habet. * *Qua.*
Utere temporibus, quorum nunc munere freta es;
Et patet in laudes area * lata tuas. * *Magna.*

ELEGIA IV.

Ad amicum, pro cujus nomine signa ponit.

Qui nominibus cùm sis generosus * avorum, * *Avitis.*
Exuperas morum nobilitate genus:
Cujus inest animo patrii candoris imago:
Non careat nervis candor ut iste suis:
Cujus in ingenio est patriæ facundia linguæ,
Quâ prior in Latio non fuit ulla foro:
Quod minimè volui, positis pro nomine signis *Signa pro nomine.*
Dictus es, ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt;
Si quod es appares, culpa soluta mea est.
Nec tamen officium nostro tibi carmine factum,
Principe tam justo, posse nocere puto,
Ipse pater patriæ (quid enim civilius illo?)
Sustinet in nostro carmine sæpe legi.

Nec prohibere potest, quia res est publica, Cæsar,
Et de communi pars quoque nostra bono est.
Jupiter ingeniis præbet sua numina vatum,
Séque celebrari quolibet ore sinit.
Causa tua exemplo superorum tuta deorum est,
Quorum hic aspicitur, creditur ille deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:
Non fuit arbitrii littera nostra tui.
Nec nova, quòd tecum loquor, est injuria nostra,
Incolumis eum quo sæpe locutus eram.
Quò vereare minùs, ne sim tibi crimen amicus;
Invidiam, si qua est, author habere potest.
Nam tuus est primis culcus mihi semper ab annis
(Hoc * saltem noli dissimulare) pater:
Ingeniúmque meum (potes hoc meminisse) probabat:
Plus etiam quàm me judice, dignus eram.
Déque meis illo referebat versibus ore,
In quo pars * magnæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quòd me domus ista recepit,
Sed priùs auctori sunt data verba tuo.
Nec data sunt (mihi crede) tamen: sed in omnibus actis,
Ultima si demas, vita tuenda mea est.
Hanc quoque quâ perii culpam scelus esse negabis,
Si tanti scries fit tibi nota mali.
Aut timor, aut error: nobis priùs obfuit error;
Ah! sine me tati non meminisse mei.
Neve retractando nondum coëuntia rumpe
Vulnera: vix illis proderit ipsa quies.
Ergò ut jure damus pœnas, sic abfuit omne
Peccato facinus consiliumque meo.
Idque Deus sentit, pro quo nec lumen ademptum est;
Nec mihi detractas possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam, vivat modò, finiet olim,
Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc aliò jubeat discedere; si non
Nostra verecundo vota pudore carent.
Mitius exilium, pauloque * propinquius oro;
Quíque sit à sævo longiùs iste locum.
Tantáque in Augusto est clementia, si quis ab illo
Hæc peteret pro me, forsitan ille daret.

Certe.

Altæ.

Timor & error Ovidii pro crimine.

Quietius

Frigida

Frigida me cohibent Euxini littora Ponti: *Euxinus Pontus*
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit. *Axenus dictus ab antiquis.*
Nam neque jactantur moderatis æquora ventis;
Nec placidos portus hospita navis habet.
Sunt circà gentes quæ prædam sanguine quærunt:
Nec minùs infidâ terra timetur aquâ.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
Penè sub ejusdem * sideris igne jacent. * *Frigoris axe.*
Nec procul à nobis locus est, ubi Taurica dirâ *Dianæ sacrificabatur humanis hostiis.*
Cæde pharetratæ spargitur ara deæ.
Hæc prius (ut memorat) non invidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hîc pro suppositâ virgo Pelopeïa cerva,
Sacra deæ coluit qualiacunque suæ.
Quò postquam, dubium est pius an sceleratus, Orestes
Exactus furiis venerat ipse suis; (tes
Et comes exemplum veri Phocæus amoris: *Orestes & Pylades par amicorum.*
Qui duo corporibus, mentibus unus erant:
Protinus evincti tristem ducuntur ad aram,
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc suæ mors, nec mors sua terruit illum:
Alter ab alterius funere mœstus erat.
Et jam constiterat stricto mucrone sacerdos;
Cinxerat & Graias barbara vitta comas,
Cùm vice sermonis fratrem cognovit, & illi
Pro nece complexus * Iphigeneia dedit. * *Iphigenia.*
Læta Deæ signum crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni penè ultima mundi,
Quam fugêre homines diique, propinqua mihi est.
Atque meam terram propè sunt funebria sacra;
Si modò Nasonis barbara terra sua est.
O utinam venti, quibus est ablatus Orestes,
Placato referant & mea vela Deo!

ELEGIA V.

Ad amicum, cujus nomen tacet, ne noceat.

O mihi dilectos inter sors prima sodales,
Unica fortunis ara reperta meis:

Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil infusa Pallade flamma solet:
Qui veritus non es portus apperire fideles
Fulmine percussæ confugiúmque rati:
Cujus eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me trahit impetus hujus,
Excidit (heu!) nomen quàm mihi pene tuum!
Tu tamen agnoscis, tactúsque cupidine laudis;
Ille ego sum, cuperes dicere posse palám.
Certè ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem,
Et raram famæ conciliare fidem.
Nè noceam grato vereor tibi carmine, néve
Intempestivus nominis obstet honor.
Intempestivus honor qui obest.
Quod licet & tutum est, intra tua pectora gaude,
Méque tui memorem, téque fuisse pium.
Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior aura Deo:
Et tutare caput nulli servabile! si non
Qui mersit Stygiâ sublevet illud aquâ.
Teque (quod est rarum) præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ:
Sic tua processus habeat fortuna perennes?
Sic ope non egeas ipse, juvésque tuos:
* *Alii habent hìc principium Elegiæ sextæ.*
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
Incidat & vestro rara querela toro:
Diligar & semper socius te sanguinis illo,
Quo pius affectu Castora frater amat:
* *Lupi, unde & frena lupa Hor. dixit.*
Sic juvenis similisque tibi sit natus, & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum:
Sic socerum faciat tædâ te nata jugali:
Nec tardæ juveni det tibi nomen avi.
* Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbat & incurvo colla premenda jugo.
Tempus omnia mitigat.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore * lupos.
Elephas in India frequens.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum;
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæque sui jussis obtemperat Inda magistri
Bellua, servitium tempore victa subit.

Tempus

Tempus ut extentis tumeat facit uva racemis:
Vixque merum capiant grana, quòd intus habent.
Tempus & in canas ſemen producit ariſtas,
Et ne ſint triſti poma ſapore facit.
Hoc dentem tenuat terram * renovantis aratri; * *Scindentis.*
Hoc rigidos ſilices, hoc adamanta terit:
Hoc etiam ſævas paulatim mitigat iras;
Hoc minuit luctus, mœſtaque corda levat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas,
Præterquam curas attenuare meas.
Ut patriâ careo, bis frugibus area trita eſt;
Diſſiluit nudo preſſa bis uva pede.
Nec quæſita tamen ſpatio patientia longo eſt: *Ovidius biennium exul.*
Mênſque mali ſenſum noſtra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt juga ſæpe juvenci:
Et domitus fræno ſæpe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam præſens ærumna priore:
Ut ſit enim ſibi par, crevit & aucta morâ eſt.
Nec tam nota mihi, quam ſunt, mala noſtra fuerunt:
Sed magis hoc, quo ſunt cognitiora, gravant.
Eſt quoque non minimum vires afferrè recentes, *Mala cognita magis moleſta.*
Nec præconſumptum temporis eſſe malis.
Fortior in fulva novus eſt luctator arena,
Quàm cui ſunt tardâ bracchia feſſa morâ.
Integer eſt melior nitidus gladiator in armis,
Quàm cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert benè præcipites navis modò facta procellas,
Quamlibet exiguo ſolvitur imbre vetus.
Nos quoque quæ ferimus, tulimus patientiùs antè
Quam mala ſunt longâ multiplicata die.
Credite, deficio; noſtróque à corpore (quantum
Auguror) accedunt tempora parva malis.
Nam neque ſunt vires, nec qui color eſſe ſolebat:
Vix habeo tenuem, quæ tegat oſſa, cutem.
Corpore ſed mens eſt ægro magis ægra, malíque
In circumſpectu ſtat ſine fine ſui.
Urbis abeſt facies, abſunt mea cura ſodales;
Et, quâ nulla mihi charior, uxor abeſt. (rum:
Vulgus adeſt Scythicum, * bracchatáque turba Geta- * *Bracha-taque*
Sic mala quæ video, non videóque nocent.

Mors solatio est calamitosis.

Una tamen spes est, quæ me solatur in istis,
Hæc fore morte meâ non diuturna mala.

ELEGIA VI.

Accusat amicum, quod ab eo litteras non acceperit.

* *Frigora.*

BIs me Sol adiit gelidæ post * tempora brumæ,
Bisque suum tacto pisce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
Exiguus nobis cùm quibus usus erat?
Cur, quoties alicui chartæ sua vincula dempsi,
Illam speravi nomen habere tuum?
Dii faciant, ut sæpe tuâ sit epistola dextrâ
Scripta, sed è multis reddita nulla mihi.
Quod precor, esse liquet: credam prius ora Medusæ
Gorgonius anguineis cincta fuisse comis:
Esse canes utero sub virginis, esse Chimeram,
A truce quæ flammis separat angue leam: (ctos,
* *Junctos.* Quadrupedesq; homines cum pectore pectora * vin-
Tergeminumque virum, tergeminumque canem:
Sphingaque & Harpyias, serpentiferósque Gigantes,
Gyges centimanas. Centimanumque Gygen, semibovemque virum:
Hæc ego cuncta priùs, quam te, charissime, credam
Mutatum, & curam deposuisse mei.
Innumeri montes inter me teque viæque
Fluminaque & campi, nec freta pauca jacent:
Mille potest causis, à te quæ littera sæpe
Missa sit, in nostras rara venire manus.
Mille tamen causas scribendo vince frequenter,
Excusem nè te semper amice mihi.

ELEGIA VII.

Queritur se jam senem exulare.

JAm mea cygneas imitantur tempora plumas;
Senectus & canities. Inficit & nigras alba senecta comas.
Jam subeunt anni fragiles; & inertior ætas;
Jámque parùm firmo me mihi ferre grave est.

Nunc

Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Vivere, me nullo sollicitante metu:
Quæque meæ semper placuerunt otia menti
Carpere, & in studiis molliter esse meis:
Et parvam celebrare domum * patriosque penates,
Et quæ nunc domino rura paterna carent;
Inque sinu dominæ, charisque * sodalibus, inque
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi speraverat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ità Diis visum est, qui me terrâque marique
Actum Sarmaticis exposuere locis.
In cava ducuntur quassæ navalia puppes,
Nè temere in mediis dissoluantur aquis.
Nè cadat, & multas palmas inhonestet adeptus,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ut emeritis non est satis utilis armis,
Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares:
Sic igitur tardâ vires * minuente senectâ,
Me quoque donari jam rude tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere cœlum;
Nec ficcam Getico fonte levare sitim:
Sed modò quos habui, vacuos secedere in hortos:
Nunc hominum visu, rursus & urbe frui.
Sic animo quondam non divinante futura,
Optabam placidè vivere posse senex.
Fata repugnarunt; quæ, cum mihi tempora prima
Mollia præbuerint, posteriora gravant.
Jámque decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas penè tenere videbar,
Curriculo gravis est facta ruina meo.
Ergò illum demens in me sævire coegi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet.
Ipsaque delictis victa est clementia nostris,
Nec tamen errori vita negata meo est.
Vita procul patriâ peragenda sub axe * Boreo est,
Qua mavis Euxini terra sinistra jacet.
Hæc mihi si Delphos, Dodonâque diceret ipsa,
Esse videretur vanus uterque locus.

* Veteresque.
Rura paterna Ovidii.
* Nepotibus.
Dissoluantur, pentasyllabum.
* Adimente.
Rude donari. Ita & Hor. initio Serm. ad Mecœn.
Naso quinquagenarius exul.
* Borysco.

Adamante alligare.

NIL adeò validum eſt, adamas licèt alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
NIL ità ſublime eſt, ſupraque pericula tendit,
Non ſit ut inferius, ſuppoſitumque Deo.
Nam quanquam vitio pars eſt contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte,
Æquantem ſuperos emeruiſſe virum.

ELEGIA VIII.

Admonet quendam, ne pergat lædere.

SIlicet, & pateris, nomen facinúſque tacebo,
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis.
Noſtráque vincetur lachrymis clementia ſeris;
Fac modò te pateat pœnituiſſe tui.
Fac modò te damnes, cupiaſque eradere vitæ
Tempora (ſi poſſis) Tiſiphonea tuæ.
Sin minus, & flagrant odio tua pectora noſtro,
Induit infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum (ſic ut ſum) miſſus in orbem,
Noſtra ſuas iſtinc porriget ira manus.

Longæ manus dolorum hominum.

Omnia (ſi neſci) Cæſar mihi jura reliquit;
Et ſola eſt patriâ pœna carere meâ.
Et patriam, modò ſit ſoſpes, ſperamus ab illo;
Sæpè Jovis telo quercus aduſta viret.
Denique vindictæ ſi ſit mihi nulla facultas,
Pierides vires & ſua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longè ſubmotus in oris,
Siccaque ſint oculis proxima ſigna meis;
Noſtra per immenſas ibunt præconia gentes;
Quódque querar, notum, qua patet orbis, erit.
Ibit * ad occaſum, quicquid dicetur, ab ortu;
Teſtis & Heſperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas;
Et gemitûs vox eſt magna futura mei.
Nec tua te ſontem tantummodo ſecula nôrint,
Perpetuæ crimen poſteritatis eris.
Jam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit ulla velim.

* In

Crimen poſteritatis.

Sum re cornua.

Circus

Circus adhuc ceſſat; ſpargit tamen acer arenam
Taurus; & infeſto jam pede pulſat humum.
Hoc quoque quam volui plus eſt: cane Muſa receptus,
Dum licet huic nomen diſſimulare ſuum.

Receſſus *vel* receptus *antique pro* receptui.

ELEGIA IX.

De ſeipſo ad poſteritatem.

ILle ego, qui fueram tenerorum luſor amorum,
Quem legis, ut nôris, accipe poſteritas.
Sulmo mihi patria eſt, gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies diſtat ab urbe decem:
Editus hoc ego ſum; nec non (ut tempora nôris)
Cùm cecidit fato Conſul uterque pari.
Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres,
Non modo fortunæ munere factus eques.
Nec ſtirps prima fui, genito ſum fratre creatus,
Qui tribus antè quater menſibus ortus erat;
Lucifer amborum natalibus adfuit idem;
Una celebrata eſt per duo liba dies.
Hæc eſt armigeræ feſtis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugnâ prima cruenta ſolet.
Protinus excolimur teneri, curâque parentis,
Imus ad inſignes urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo;
Fortia verboſi natus ad arma fori.
At mihi jam puero cœleſtia ſacra placebant?
Inque ſuum furtim Muſa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes.
Motus eram dictis; totóque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta modis.
Sponte ſuâ carmen numeros veniebat ad aptos,
Et quod tentabam ſcribere verſus erat.
Interea tacito paſſu labentibus annis,
Liberior fratri ſumpta mihíque toga eſt.
Induiturque humeris cum lato purpura clavo;
Et ſtudium nobis, quod fuit ante, manet.
Jámque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cum perit, & cœpi parte carere mei.

Ovidius Sulmonenſis.

Eques Ovid.

Frater Ovid.

Ovidius natus ad carmina.

Laticlavius.

Cepimus

Cepimus & teneræ primos ætatis honores,
Triumvir Ovidius. Déque viris quondam pars tribus una fui.
Curia restabat, clavi mensura coacta est;
Majus erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitæque fugax ambitionis eram.
Et petere Aoniæ suadebant tuta sorores
Otia, judicio semper amata meo.
Temporis illius colui fovique poetas;
Quotque aderant vates, rebar adesse Deos.
Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo,
Macer. Quæque nocet serpens, quæ juvat herba, Macer.
Propertius. Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,
Jure sodalitii qui mihi junctus erat.
Battus. Ponticus Heroo, Battus quoque clarus Iambo,
Horatius numerosus. Dulcia convictûs membra fuêre mei.
Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
Dum ferit Ausonia carmina culta lyrâ.
Tibullus. Virgilium vidi tantum: nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Gallus. Successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Utque ego majores, sic me coluêre minores:
Nec quæque non tardè facta Thalia mea est.
Carmina cum primum populo juvenilia legi,
Barba resecta mihi bisve semelve fuit:
Corinnæ Ovidii. Moverat ingenium totam cantata per urbem,
Nomine non vero dicta Corrinna mihi.
Multa quidem scripsi: sed, quæ vitiosa putavi,
Emendaturis ignibus ipse dedi. [mavi
* *Placitura.* Tum quoque cum fugerem, quædam * nocitura creIratus studio, carminibúsque meis.
Amator Ovidius. Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quódque levis causa moveret, erat.
* *Hoc. Tres uxores Ovidii.* Cum tamen * hic essem minimoque accenderer igne
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
Penè mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Est data: quæ tempus per breve nupta fuit.
Illi successit, quamvis sine crimine conjux,
Non tamen in nostro firma futura toro.

Ultima,

Ultima quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exulis eſſe viri.
Filia me mea bis primâ fœcunda juventâ,
Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
Et jam compleràt genitor ſua fata; novémque *Pater Ovidii mortuus.*
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter flevi, quàm me fleturus ademptum
Ille fuit, matri proxima buſta tuli.
Felices ambo, tempeſtivéque ſepulti;
Ante diem pœnæ quòd periêre meæ.
Me quoque felicem, quòd non, viventibus illis,
Sum miſer; & de me quòd doluêre nihil.
Si tamen extinctis aliquid niſi nomina reſtant,
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos:
Fama parentales ſi vos mea contigit, umbræ,
Et tunc in Stygio crimina noſtra foro:
Scite precor cauſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ, non ſcelus, eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatis eſt: ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulſis melioribus annis, *Canities Ovidii.*
Venerat, antiquas miſcuerátque comas;
Póſtque meos ortus Piſæâ vinctus olivâ,
Abſtulerat decies præmia victor eques:
Cùm maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi Principis ira jubet.
Cauſa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ,
Indicio non eſt teſtificanda meo. (centes?
Quid referam comitúmque nefas, famulóſque no-
Ipſéque multa tuli non leviora fugâ.
Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſéque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis.
Oblitúſque mei, ductæque per otia vitæ,
Inſolitâ cepi temporis arma manu.
Tórque tuli terrâ pœnas pelagóque, quot inter
Occaſum ſtellæ conſpicuúmque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego finitimis quamvis circumſonor armis,
Triſtia quo poſſum carmine fata levo:

Quod

Quod quamvis nemo eſt, cujus referatur ad aures,
Decipere dies. Sic tamen abſumo, decipióque diem.
Ergò quòd vivo, duríſque laboribus obſto,
Nec me ſollicitæ tædia lucis habent,
Gratia Muſa tibi: nam tu ſolatia præbes;
Tu curæ requies, tu medicina venis;
Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Iſtro;
In medióque mihi das Helicone locum:
Tu mihi (quod rarum eſt) vivo ſublime dediſti
Fama ab exequiis res divina. Nomen, ab exequiis quòd dare fama ſolet.
Nec * qui detractat præſentia livor, iniquo,
Ullum de noſtris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cùm ſecula noſtra poetas,
** Quia.* Non fuit ingemo fama maligna meo:
Cúmque ego præponam multos mihi, non minor illis
Dicor: & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum præſagia veri;
Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, ſive hanc ego carmine famam:
Jure tibi grates, candide lector, ago.

PUB. OVID. NASONIS

De Triſtibus Lib. V.

ELEGIA I.

Ad amicum, ut & hunc librum accipiat.

HUnc quoque de Getico, noſtri ſtudioſe, libellum
Littore, præmiſſis quattuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ;
Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebile carmen. Flebilis ut noſter ſtatus eſt, ità flebile carmen,
Materiæ ſcripto conveniente ſuæ.
Integer & lætus, læta & juvenilia luſi;
Illa tamen nunc me compoſuiſſe piget.

Ut cecidi, perago ſubiti præconia caſûs;
Súmque argumenti conditor ipſe mei.
Utque jacens ripa deflere cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem:
Sic ego Sarmaticas longè projectus in * oras, * *Annæ.*
Efficio tacitum nè mihi funus eat.
Delicias ſi quis laſciváque carmina quærit,
Præmoneo: nunquam ſcripta quòd iſta legat.
Optior hinc Gallus, blandíque Propertius oris, *Gallus.*
Et plures, quorum nomina magna vigent. *Propertius.*
Atque utinam numero nos non eſſemus in * illo: * *Iſta.*
Hei mihi! cur unquam Muſa jocata mea eſt?
Sed dedimus pœnas; Scythicíque in finibus Iſtri
Ille Pharetrati luſor amoris * abeſt. * *Adeſt.*
Quod ſupereſt, ſocios ad publica carmina flexi,
Et memores juſſi nominis eſſe mei.
Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
Unde dolenda canam, multa dolenda tuli:
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:
Materia eſt propriis ingenioſa malis.
Et quota fortunæ pars eſt in carmine noſtræ:
Felix, qui patitur quæ numerare poteſt.
Quot frutices ſylvæ, quot flavus Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:
Tot mala pertulimus, quorum medicina quieſque,
Nulla niſi in ſtudio eſt, Pieridúmque morâ.
Quis tibi Naſo modus lachrymoſi carminis? inquis, *Malorum levamen.*
Idem, fortunæ qui modus, hujus erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte miniſtrat:
Nec mea ſunt, fati verba ſed iſta mei.
At mihi ſi chara patriam cùm conjuge reddas:
Sint vultus hilares, ſimque quod antè fui.
Lenior * invicti ſi ſit mihi Cæſaris ira; * *Et vi-*
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo. *ſta.*
Nec tamen ut luſit, rurſus mea littera lædet:
Sit ſemel illa joco luxuriata meo.
Quod probet ipſe, canam; pœnæ modo parte levata
Barbariam, rigidos effugiamque Getas,
Interea noſtri quid agant, niſi triſte, libelli?
Tibia funeribus convenit iſta meis.

At

At poteras, inquis, melius mala ferre silendo,
Et tacitus casus dissimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur;
Acceptóque gravi vulnere flere vetas.
Phalaris Perillum necuit. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cùm Priami lachrymis offensus non sit Achilles,
Tu fletus inhibes, durior hoste, meos?
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles,
Non tamen & siccas jussit habere genas.
Verbis levatur dolor. Est aliquid, fatale malum per verba levare;
Hoc querulam Prognen, Halcyonémque facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia saxa suâ.
STRANGULAT inclusus dolor,* atque cor æstuat intus,
Cogitur & vires multiplicare suas.
** Atque exæstuat. Mala tacita acrius dolent.* Da veniem potiùs, vel totos tolle libellos,
Si mihi quod prodest, hoc tibi, lector, obest:
Sed nec obesse potest ulli; nec scripta fuerunt
Nostra nisi auctori pernicioſa suo.
At mala sunt, fateor: quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumpta vetat?
Ipse nec hoc mando: sed ut huc deducta legantur:
Non sunt illa suo barbariora loco.
Nec me Roma suis debet conferre poëtis;
** Sauromatas.* Inter * Sarmaticos ingeniosus eram.
Fama stimulus ingenii. Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Nolumus assiduis animum tabescere curis:
Quæ tamen erumpunt, quoque vetantur eunt.
Cur scribam docui: cur mittam quæritis istos:
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ad uxorem, ne timeat rogare Cæsarem.

Impatiens laborum Ovidius. ECquid, ut è Ponto nova venit epistola, palles?
Et tibi sollicitâ solvitur illa manu?
Pone metum: valeo, corpúsque quod antè laborum
Impatiens nobis, invalidumque fuit,

Sufficit;

Sufficit, atque ipso vexatum induruit usu:
* En! magis infirmo non vacat esse mihi. * An.
Mens tamen ægra jacet; nec tempore robora sumpsit,
Affectúsque animi qui fuit ante, manet.
Quæque mora spatióque suo coitura putavi
Vulnera, non aliter quàm modò facta dolent:
SCILICET exiguis prodest annosa vetustas;
Grandibus accedunt tempora damna malis.
Penè decem totis aluit Pæantius annis
Pestiferum tumido * virus ab angue datum. * Vulnus Telephi hasta.
Telephus æternâ consumptus tabe periisset;
Si non, quæ nocuit, dextra tulisset opem.
Et mea, si facinus nullum commisimus, opto,
Vulnera qui fecit, facta levare velit:
Contentúsque mei jam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum, multum restabit acerbi;
Parsque meæ pœnæ totius instar erit.
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores, Incommoda Nasonis.
Quotque soporiferum grana papaver habet:
Sylva feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Quot tenerum pennis aëra pulsat avis:
Tot premor adversis: quæ si comprendere corner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Utque viæ casus, ut amara pericula Ponti,
Ut taceam strictas in mea fata manus:
Barbara me tellus orbísque novissima magni
Sustinet, & sævo cinctus ab hoste locus:
Hinc ego trajicerer (nec enim mea culpa cruenta est)
Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
Ille deus, bene quo Romana potentia nixa est,
Sæpe suo victor lenis in hoste fuit.
Quid dubitas? & tuta times? accede, rogáque,
Cæsari nil ingens mitius orbis habet.
Me miserum! quid agam? Si proxima quæque relinquunt,
Subtrahis & fracto tu quoque colla jugo;
Quò ferar? unde petam * lapsis solatia rebus? * Lassis.
Anchorâ jam nostram non tenet ulla ratem.
Viderit ipse; sacram, quamvis invisus, ad aram Aras tangeret.
Confugiam: nullas submovet ara manus.

ELEGIA

ELEGIA III.

Ad Cæsarem ut sibi jam parcat.

Alloquar en absens absentia numina supplex;
Si fas est homini cum Jove posse loqui.
Arbiter imperii, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere deos:
O decus, ô patriæ per te florentis imago,
O vir non ipso, quem regis, orbe minor:
Sic habites terram! sic te desideret æther!
Sic ad pacta tibi sydera tardus eas!
Parce, precor; minimamque tuo de fulmine partem
Deme: satis pœnæ, quod superabit, erit.
Ira quidem moderata tua est, vitámque dedisti;
Jus civitatis relictum est Ovidio. Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest:
Nec mea concessa est aliis fortuna; nec exul
Edicti verbis nominor ipse tui.
Omniaque hæc timui, * quoniam meruisse videbar;
** Quia me.* Sed tua peccato lenior ira meo est.
Arva relegatum jussisti visere Ponti,
Et Scythicum profugâ scindere puppe fretum.
Jussus ad Euxini deformia littora veni
Æquoris; hæc gelido terra sub axe jacet.
Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum,
Glebaque canenti semper onusta Gelu,
** Graiaque Geticus sermo.* Nesciáque est vocis quòd barbara lingua latinæ,
* Græcáque quòd Getico mista loquela sono est;
Quàm quod finitimo cinctus premer undiq; Marte,
Vixque brevis tutum murus ab hoste facit.
Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam;
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclea Charybdis
Devoret, atque suis ad Styga mittat aquis;
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ,
Vel frera Leucadii mittar in alta Dei.
Quod petimus pœna est: nec enim miser esse recuso;
Sed precor, ut possim tutius esse miser.

ELEGIA IV.

Ad Bacchum, ut Cæsarem roget.

Bacchum poeta celebrat. Illa dies hæc est, quâ te celebrare poetæ,
(Si modò non fallunt tempora) Bacche, solent:

Festáque

Festáque odoratis innectant tempora sertis:
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos (memini) dum me mea fata finebant,
Non invisa tibi pars ego * magna fui! * Sæpe.
Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos ursæ
Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quique prius mollem vacuámque laboribus egi
In studiis vitam, Pieridúmque choro;
Nunc procul à patria, Geticis circumsonor armis,
Multa prius pelago, multáque passus humo.
Sive mihi casus, sive hoc dedit ira Deorum,
Nubila nascenti seu mihi parca fuit:
Tu tamen e sacris hederæ cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.
An domine fati quicquid cecinere sorores,
Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
Ipse quoque æthereas meritis invectus es arces,
Quò non exiguo facta labore via est.
Nec patria est habitata tibi, sed ad usque nivosum
Strymona venisti, Martiolámque Getem
Perfidáque & lato spatiantem flumine Gangem,
Et quascunque bibit decolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito bis cecinêre tibi. *Bacchus bigenitus.*
Me quoque, si fas est exemplis ire Deorum,
Ferrea sors vitæ, difficilisque premit.
Illo non levius cecidi, quem magna locutum
Repulit à Thebis Jupiter igne suo.
Ut tamen audisti percussum fulmine vatem,
Admonitu * nostro condolaisse potes. * Martis.
Et potes, aspiciens circum tua sacra poetas,
Nescio quis nostri, dicere cultor abest.
Fer bone Liber opem: sic * altera degravet ulmum * Altam,
Vitis: & incluso plena sit uva mero.
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum * grata juventus * Gnava.
Adsit, & attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint mâlè pressa Lycurgi;
Impia nec pœnâ Pentheos umbra vacet:
Sic micet æternùm vicináque sidera vincat
Conjugis in cœlo clara corona tuæ. *Ariadne.*

Huc ades; & casus releves pulcherrime nostros,
Unum de numero me memor esse tuo.
Deorum inter se commercia. Sunt Diis inter se commercia: flectere tenta
Cæsareum numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoq; consertes studii, pia turba, poetæ
Hæc eadem sumpto quisque rogate mero.
Atq; aliquis vestrûm, Nasonis nomine dicto,
Deponat lachrymis pocula mista suis.
Admonitúsq; mei, cum circumspexerit omnes,
Dicat, ubi est nostri pars modò Naso chori?
Idq; ita; si vestrum merui candore favorem;
Nullaq; judicio littera læsa meo est:
Si veterum dignè veneror cùm scripta virorum,
Proxima non illis esse minora reor:
Dexter Apollo. Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen?
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA VI.

Loquitur epistola auctoris incommoda.

LIturare ab Euxino Nasonis epistola veni,
Lassáq; facta mari, lassáq; facta viâ:
Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aspice Romam;
Heu! Quantò melior sors tua sorte mea est!
Flens quoq; me scripsit: nec quâ signabor ad os est
Ante, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit,
OSTENDI, solem postulat ille sibi:
Nec frondem in sylvis, nec aperto gramina campo
Mollia, nec pleno flumine cernit aquas:
Quid Priamus doleat, mirabitur Hectore rapto;
Philoctetes. Quídve Philoctetes, ictus ab angue gemat.
Dii facerent utinam, malis status esset in illo,
Ut non tristitiæ causa dolenda foret:
Fert tamen, ut debet, casus patienter amaros;
More nec indomiti fræna recusat equi:
Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
Conscius in culpa non scelus esse sua.
Sæpe refert sit quanta Dei clementia, cujus
Civis Romanus. Se quoq; in exemplis annumerare solet:
Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis
Denique quod vivat, munus habere Dei.

Te

Te tamen (ô si quid credis mihi) charius ille
Omnibus in toto pectore semper habet.
Téque Menœtiaden, te qui comitatus Orestem,
Te vocat Ægiden, Euryalúmque suum:
Nec patriam magis ille suam desiderat, & quæ
Plurima cum patria sentit abesse sibi:
Quam vultus, oculósque tuos, ô dulcior illo
Melle quod in cæris Attica ponit apis.
Sæpe etiam mœrens tempus reminiscitur illud,
Quod non præventum morte fuisse dolet.
Cúmque alii fugerent subitæ contagia cladis;
Nec vellent ictæ limen adire domûs:
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem;
Si paucos aliquis tréve duólve vocat.
Quamvis attonitus, sensit tamen omnia; nec te
Se minùs adversis indoluisse suis.
Verba, solet, vultúmque tuum, gemitúsque referre;
Et te flente suos demaduisse sinus:
Quam sibi præstiteris, quâ consolatus amicum
Sis ope, solandus cùm simul ipse fores.
Pro quibus affirmât fore se memorémque piúmque;
Sive diem videat, sive tegatur humo.
Per caput ipse suum solitus jurare, tuúmque, *Per caput alicujus jurare.*
Quod scio non illi vilius esse suo:
Plena tot & tantis referetur gratia factis:
Nec sinet ille tuos irritus arare boves.
Pac modò constanter profugum tueare; quod ille,
Qui bene te novit, non rogat, ipse rogo.

ELEGIA VI.

Celebrat natalem uxoris.

ANnuus assuetum dominæ natalis honorem
Exigit: ite manus ad pia sacra meæ.
Sic quondam festum Laertius egerat heros
Forsan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adsit nostrorum oblita malorum;
Quæ puto dedidicit jam bona verba loqui: *Favens lingua.*
Quæque semel toto vestis mihi sumitur anno,
Sumatur fatis * decolor alba meis: ** Discolor.*
Aráque gramineo viridis de cespite fiat; *Ara graminea.*
Et velet tepidos nexa corona focos.

Da mihi thura, puer, pingues facientia flammas;
Quódque pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis (quamvis procul absumus) opto
Candidus huc venias, dissimilisque meo.
Si quod & instabat dominæ miserabile vulnus.
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæque gravi nuper plusquam quassata procella est,
Quod superest tutum per mare navis eat.

Filia Ovidii.

Illa domo, natâque suâ, patriâque fruatur;
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in charo conjuge felix.
Pars vitæ tristi cætera nube vacet,
Vivat amétque virum, quoniam sic cogitur absens;
Consumátque annos sed diuturna suos.

Contagia fati.

Adjicerem & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est: fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
Aspice, ut aura tumens fumos è thure coortos
In partes Italas, & loca dextra ferat.
Sensus inest igitur nebulis, quas exigit ignis;
Cnosilium fugiunt cætera penè meum.

Consilia sacra Romuli.

Consilio commune sacrum cùm fiat in ara
Fratribus, alternâ qui periêre manu:
Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar.
Et me Battiades judice falsus erat.

** Alto.*

Omnia nunc credo, cùm tu non stultus ab * arcto
Terga vapor dederis, Ausoniámque petas.
Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
Nulla fuit misero festa vdienda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos.
Quis erat Eurition, Icariúsque pater.
Nata pudicitia est secum, probitásque fidésque;
At non sunt istâ gaudia nata * die:

** Fide.*

Sed labor, & curæ, fortunáque moribus impar,
Justáque de viduo penè querela toro.
Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi materiam tempore laudis habet.

Si

si nihil infesti durus vidisset Ulysses,
Penelope felix, sed sine laude foret.
Victor Echionias si vir penetrâsset in arces,
Forsitan Evadnen vix sua nôsset Iphis.
Cùm Peliâ genitæ tot sint, cur nobilis una est?
Nempe fuit misero nupta quòd una viro.
Effice, ut Iliacas tangat prior alter arenas;
Laodameia nihil, cur referatur, erit.
Et tua, quod malles, pietas ignota *fuisset,
Implerent venti si mea vela tui.
Dii tamen & Cæsar Diis accessure, sed olim,
Æquârint pylios cùm tua fata dies:
Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

Laus non nisi incommodis paratur.

* *Maneret.*

ELEGIA VII.

Rogat amicum quendam ne discedat ab officio.

TU quoque nostrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras;
Tu quoque suscepti curam dimitis amici?
Officiique pium tam citò ponis onus?
Sarcina sum, fateor; quam si tu tempore *duro
Deposituras eras, non subeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis?
Nè fuge, neve tuâ sit minor arte fides.
Nunquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deseruit levitas Automedontis equos?
Quem semel accepit, nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem.
TURPIUS ejicitur, quàm non admittitur hospes;
Quæ patuit, dextræ firma sit ara meæ.
Nil, nisi me solum primò curatus es: at nunc
Me pariter serva, judiciumque tuum.
Si modo non aliqua est in me nova culpa, quámque
Murârunt subitò crimina nostra fidem.
Spiritus hic, Scythicâ quem non bene ducimus aurâ
(Quod cupio) membris exeat antè meis;
Quàm tua *delicto stringantur pectora nostro;
Et videar meritò vilior esse tibi.
Non adeo *toti fatis urgemur iniquis,
Ut mea sit longis mens quoque mota malis.

* *Nostro.*

Palinurus.

Podaliricus.

Turpius est abjicere quod subieris, quam nunquam subisse.

* *Dilecto.*

* *Totis.*

Finge tamen moram: quoties Agamemnone natum
Dixisse in Pyladen verba proterva putas?
Ne procul à vero est, quod vel pulsârit amicum;
Mansit in officiis non minus ille suis.
Hoc est cum miseris solum commune beatis,
Ambobus tribui quod solet obsequium:
Ceditur & cæcis, & quos præcesta verendos,
Virgáque cum verbis imperiosa facit.
Si mihi non parcis, fortune parcere debes;
Ira in calamitosis non habet locum. Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige nostrorum minimum de parte laborum;
Isto, quo quereris, grandius illud erit.
Quàm mulcà madidæ celantur arundine fossæ;
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent:
Tam me circumstat densorum turba malorum;
Crede mihi, vero est nostra querela minor.
His qui contentus non est, in littus arenas,
In segetem spicas, in mare fundat aquas.
Intempestivos igitur compesce furores;
Vela neque in medio desere nostra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miseriam suam, & mores & habitum Getarum.

QUam legis à Scythica tibi venit epistola terra,
Latus ubi æquore is jungitur Ister aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita salute,
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut semper, quid agam, charissime, quæris,
Quamvis hoc vel me scire tacente potes.
SUM miser; hæc brevis est nostrorum summa malorum;
Quisquis & offenso Cæsare vivit, erit.
Turba Tomitanæ quæ sit regionis, & inter
Quos habitem mores, discere cura tibi est.
Missa sit hæc quamvis inter Græcósque Getásque,
A male placatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticæ major, Geticæque frequentia gentis,
Per medias in equis ire queatque vias:
In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.

Vox

Vox fera, trux vultus, verissima mortis imago;
Non coma, non ullâ barba resecta manu.
Dextera non segnis * stricto dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his * igitur tenerorum lusor amorum:
Hos videt, hos vates audit, amice, tuos.
Atque utinam vivat, & non moriatur in illis;
Absit ab invisis & tamen umbra locis.
Carmina quòd * vestro saltari nostra theatro,
Versibus & plaudi scribis, amice, meis:
Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Non tamen ingratum est quodcunque oblivia nostri
Impedit, & profugi nomen in urbe refert.
Quamvis interdum, quæ me læsisse recordor,
Carmina devoveo Pieridásque meas:
Cùm bene devovi, nequeo tamen esse sine illis,
Vulneribúsque meis tela cruenta sequor.
Quæque modò Euboicis lacerata est fluctibus, audet
Graia Capherea currere puppis aquâ.
Non tamen ut lauder, vigilo; curámque futuri
Nominis, utilius quod laruisset, ago.
Detineo studiis animum, fallóque labores;
Experior curis & dare verba meis.
Quid potiùs faciam desertus solus in oris?
Quamve malis aliam quærere conor opem?
Sive locum specto; locus est inamabilis, & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest:
Sive homines; vix sunt homines hoc nomine digni;
Quámque lupi, sævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, sed cedit viribus æquum;
Vinctáque pugnaci jura sub ense jacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora Bracchis;
Oráque sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant Græcæ vestigia linguæ:
Hæc quoque jam Getico barbara facta sono est.
Unus in hoc * nemo est populo, qui forte latinè
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipse ego Romanus vates (ignoscite Musæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.

* *Fixo.*
* *Heu non vestrorum oblitus.*
* *Pleno.*
Curis dare verba.
Scythæ ne homines quidem.
* *Non.*

Et puder, & fateor; jam desuetudine longâ
Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.
Nec dubito quin sint & in hoc non pauca libello
Barbara; non hominis culpa, sed ista loci est.
Ne tamen Ausoniæ perdam commercia linguæ,
Et fiat patriæ vox mea muta soni:
Ipse loquar mecum, desuetaque verba retracto,
Et studii repeto signa siniſtra mei.
Sic animum rapiúsque traho, méque ipse reduco,
A contemplatu semoveóque mali.
Carminibus quæro miserarum oblivia rerum;
Præmia si studio consequar ista, sat est.

Præmium studiorum.

ELEGIA IX.

Invehitur in quendam, quod se lacesseret

NOn adeò cecidi quamvis abjectus, ut infra
Te quoq; sim, inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit, improbe? cúrve
Casibus insultas, quos potes ipse pati?
Nec mala te reddunt mitem placidúmque jacenti
Nostra, quibus possunt illacrymare feræ?

Feræ illacrymant malis.

Nec metuis dubio fortunæ stantis in orbe
Numen, & exosæ verba superba Deæ?
Exiget at dignas ultrix Rhamnusia pœnas,
Impositò calcas quòd mea fata pede.
Vidi ego naufragiúmque viros & in æquore mergi,
Et nunquam dixi, Justior unda fuit.
Vilia qui quondam miseris alimenta negârat,
Nunc mendicato pascitur ille cibo.

Fortunæ volubilitas.

Passibus ambiguis FORTUNA volubilis errat;
Et manet in nullo certa tenáxque loco.
Sed modò læta manet, vultus modò sumit acerbos;
Et tantùm constans in levitate sua est.
Nos quoque floruimus: sed flos fuit ille caducus;
Flammáque de stipula nostra, brevísque fuit.
Neve tamen totâ capias fera gaudia mente;
Non est placandi spes mihi nulla dei:
Vel quia peccavi citra scelus, utque pudore
Non caret, invidiâ sic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens, ad finem solis ab ortu,
Illo, cui paret, mitius orbis habet.

Scilicet

Scilicet ut per vim non eſt ſuperabilis ulli,
– Molle eò ad timidas ſic habet ille preces.
Exemplóq; Deûm, quibus acceſſurus & ipſe eſt,
Cum pœnæ venia plura roganda petam.
Si numeres anno ſoles & nubila toto, *Dies ſereni plures quam nebuloſi.*
Invenies nitidum ſæpius eſſe diem.
Ergò nè nimiùm noſtrâ lætare ruinâ;
Reſtitui quondam me quoque poſſe puta.
Poſſe puta fieri, lenito Principe, vultus * *Eſſe.*
Ut videas media triſtis in urbe meos;
Utque ego te videam cauſâ graviore fugatum:
Hæc ſunt à primis proxima vota meis.

ELEGIA X.

Cur amici cujuſdam nomen non ponat in carminibus ſuis.

O Tua ſi ſineres in noſtris nomina poni
Carminibus, poſitus quàm mihi ſæpe fores!
Te canerem ſolum meriti memor, inque libellis
Creviſſet ſine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota ſciretur in urbe;
Exul in amiſſa ſi tamen urbe legor;
Te præſens mitem nôſſet, te ſerior ætas;
Scripta veruſtatem ſi modò noſtra ferunt.
Nec tibi ceſſaret doctus benedicere lector:
Hic te ſervato vate maneret honor.
Cæſaris eſt primum munus, quòd ducimus auras;
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda Deos.
Ille dedit vitam: tu quam dedit ipſe tueris, *Dare vitam & tueri.*
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cùmque perhorreret caſus pars maxima noſtros,
Pars etiam credi pertinuiſſe velit:
Naufragiúmque meum tumulo ſpectaret ab alto;
Nec dederit nanti per freta ſæva manum:
Seminecem Stygiâ revocâſti ſolus ab unda; eſt
Hoc quoque, quòd memores poſſumus eſſe, tuum
Dii tibi ſe tribuant cum Cæſare ſemper amicos!
Non potuit votum plenius eſſe meum,
Hæc mens argutis, ſi tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.

Nunc

Nunc quoq; jam, quamvis eſt juſſa quieſcere, quin te
Nominet invitum, vix mea muſa tenet:
Utque canem pavidæ noctum veſtigia cervæ,
* Lucſantem. *Latrantem fruſtra, copula dura tenet:
Utque fores nondum reſerati carceris acer
Nunc pede, nunc ipſa fronte laceſſit equus:
Sic mea lege datâ vincta atque incluſa Thalia
Per timidum vetiti nominis ire cupit.
Officio lædere. Nè tamen officio memoris lædaris amici,
Parebo juſſis (parcè timere) tuis.
At non parerem, ſi non meminiſſe putares;
Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
* Solare. Dúmque (quod ô breve ſit!) lumen * vitale videbo,
Serviet officio ſpiritus iſte tuo.

ELEGIA XI.

Queritur ſe jam triennium exulare in Ponto.

Exilium triennale. UT ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter;
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patriâ procul eſſe tot annis,
Dardana quot Graîo Troja ſub hoſte fuit.
Stare putes, adeò procedunt tempora tardè;
Et peragit lentis paſſibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitium quicquam de noctibus aufert;
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata eſt,
Cúmque meis curis omnia longa facit.
An peragunt ſolitos communiâ tempora motus?
Littus Euxinum Súntque magis vitæ tempora longa meæ?
Quem tenet Euxinus mendax cognomine Pontus,
Et Scythici verè terra ſiniſtra freti.
Innumeræ circùm gentes fera bella minantur;
Quæ, niſi de rapto, vivere turpe putant.
Nil extrà tutum eſt; tumulus defenditur ipſe
Mœnibus exiguis, ingenióque loci.
Quod minimè credas, ut avis, denſiſſimus hoſtis
Advolat, & prædam vix bene viſus agit.
Sæpe intra muros, clauſis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Eſt igitur rarus qui jam colere audeat; iſque
Hanc arat infelix, hanc tenet arma manu.

Sub

Sub galea pastor junctis pice cantat avenis:
Próque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope castelli defendimur; & tamen intus
Mista facit Graiis barbara turba metum.
Quippe simul nobiscum habitat discrimine nullo
Barbarus, & tecti plus quoque parte tenet.
Quos, ut non timeas, possis odisse, videndo
Pellibus & longâ * tempora tecta comâ.
Hos quoque, qui geniti Graia creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Persica Braccha tegit.
Exercent illi sociæ commercia linguæ;
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli,
Derident stolidi verba Latina Getæ:
Méque palam de me turbò male sæpe loquuntur;
Forsitan objiciunt exiliumque mihi.
Utque sit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
Abnuerim quoties, adnuerímque, putant.
Adde, quòd injustum rigido jus dicitur ense;
Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
O duram Lachesin, quæ tam grave sidus habenti
Fila dedit vitæ non breviora meæ!
Quòd patriæ vultu, vestróque caremus amici;
Quòd sic in Scythicis gentibus esse queror:
Utraque pœna gravis, merui tamen urbe carere,
Non merui tali forsitan esse loco.
Quid loquor, ah demens! ipsam quoq; perdere vitam
Cæsaris offenso numine, dignus eram.

Barbara Græcis permixta.

** Corpora*

Ovidius gestu locutus.

Jus armatum.

ELEGIA XII.

Ad uxorem, quod quidam eam exulis uxorem vocasset.

Quod te nescio quis per jurgia dixerit esse
Exulis uxorem, littera questa tua est.
Indolui, non tam mea quod fortuna malè audit.
Qui jam consuevi fortiter esse miser:
Quàm quia, cui minimè vellem, sum causa pudoris
Téque reor nostris erubuisse malis.
Perfer, & obdura: multo graviora tulisti,
Eripuit cum me Principis ira tibi.

Fallitur

Fallitur iſte tamen, quo judice nominor éxul;
Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.
Maxima pœna mihi eſt, ipſum offendiſſe; priúſque
Veniſſet mallem funeris hora mihi.
Quaſſa quidem noſtra eſt, non merſa, nec obruta navis;
Utq; caret portu, ſic tamen extat aquis.
Nihil ademptum Ovidio, niſi jus urbis. Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit,
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccata facinus non adfuit ullum,
Nil niſi me patriis juſſit abeſſe focis.
Utq; aliis, quorum numerum comprendere non eſt,
Cæſareum numen ſic mihi mite fuit.
Ipſe relegati, non exulis utitur in me
Nomine: tuta ſuo judice cauſa mea eſt.
Jure igitur laudes, Cæſar, pro parte virili
Carmina noſtra tuas qualiacunque canunt.
Jure Deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant;
* *Diu.* Tèque velint ſine ſe comprecor eſſe * Deum.
Optat idem populus ſed ut in mare flumina vaſtum,
Sic ſolet exiguæ currere rivus aquæ.
At tu fortunam, cujus vocor exul ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XIII.

Ad amicum, qui monebat ut exilium carminibus oblectaret.

SCribis ut oblectem ſtudio lachrymabile tempus,
Ne pereant turpi pectora noſtra ſitu.
Difficile eſt quod, amice, mones, quia carmina lætum
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
Noſtra per adverſas agitur fortuna procellas;
Sorte nec ulla meâ triſtior eſſe poteſt.
* *Lud.t.* Exigis ut Priamus natorum in funere * plaudat.
Et Niobe feſtos ducat ut orba choros.
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri:
Solus in extremos juſſus abire Getas?
Des licet invalido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuiſſe reo:
Fracta cadet tantæ ſapientia mole ruinæ;
Ira Dei. Plus valet humanis viribus ira Dei.

Ille

Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc casu sustinuisset opus.
Ut veniant patriæ, veniant oblivia nostri,
Omnis & admissi sensus abesse queat:
At timor officio fungi vetat ipse quieto;
Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
Adde, quòd ingenium longâ rubigine læsum
Torpet, & est multò, quàm fuit antè, minus. *Ingenium etiam rubigo occupat.*
Fertilis assiduo si non renovetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit * humus. * *Ager.*
Tempore qui longo steterit, malè currit, & inter
Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit,
Siqua diu solitis cymba vacavit aquis.
Me quoque despero (fuerim cùm parvus & antè)
Illi, qui fueram, posse redire parem.
Contudit ingenium patientia longa malorum;
Vix pars antiqui nulla vigoris adest.
Sæpe tamen nobis ut nunc quoq; sumpta tabella est,
Inque suos volui cogere verba pedes:
Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis,
Digna sui domini tempore, digna loco.
Denique NON parvas animo dat gloria vires; *Fœcundæ laudis amor facundos facit.*
Et facunda facit pectora laudis amor.
Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,
Dum tulit antennas aura secunda meas.
Non adeò est bene nunc, ut sit mihi gloria curæ;
Si liceat, nulli cognitus esse velim.
An, quia cesserunt primò bene carmina, suades
Scribere, successus ut sequar ipse meos?
Pace novem vestra liceat dixisse sorores,
Vos estis nostræ maxima causa fugæ.
Utque dedit justas tauri fabricator aheni, *Perillus.*
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
Nil mihi debebat cum versibus amplius esse;
Sed fugerem meritò naufragus omne fretum,
At puto, si demens studium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem
Verbáque significent quid mea nôrit, adest.

Omnia

Omnia barbariæ loca sunt, vocísque ferinæ;
* Omnia sunt Getici plena timore soni.
Ipse mihi videor jam dedidicisse Latinè;
Jam didici Geticè Sarmaticèque loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, nostra teneri
A componendo carmine Musa potest.
Scribimus, & scriptos absumimus igne libellos;
Exitus est studii parva favilla mei.
Nec possum, & cupio non ullos ducere versus;
Ponitur idcirco noster in igne labor.
Nec nisi pars casu flammis erepta, dolóve,
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale magistrum
Perdidit, in cineres ars mea versa foret!

* *Omnia quæ possunt plena timore sonant.*

Naso Geticam linguam calluit.

ELEGIA XIV.

Ad amicum, quod literas non daret, cum faceret cœtera.

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem:
Mittere si quisquam, quo caret ipse, potest.
Æger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormentó pars mihi nequa vacet.
Perque dies multos lateris cauciatibus utor;
Sic quoque non modico frigore læsit Hyems.
Si tamen ipse vales, aliquâ nos parte valemus;
Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cùm dederis ingentia pignora, cúmq;
per numeros omnes hoc tueare caput:
Quòd tua me rarò solatur epistola, peccas;
Remque piam præstas, & mihi verba negas:
Hoc, precor, emenda: quod si correxeris unum,
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accusem, fieri nisi posset ut ad me
Litera non veniat, missa sit illa tamen.
Dii faciant ut sit temeraria nostra querela,
Teq; putem falsò non meminisse mei.
Quod precor, esse liquet: neq; enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
Cana priùs gelido desint absinthia Ponto,
Et carent dulci Trinacris Hybla thymo;

Imme-

Immemorem quàm te quisquam convincit amici?
Non tà sunt fati stamina nigra mei. *Nigra stamina.*
Tu tamen & falsæ possis quoq; pellere culpæ
Crimina, quod non es, nè videare cave.
Utq; solebamus consumere longa loquendo
Tempora, sermoni deficiente die;
Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces,
Et peragant linguæ charta manúsque vices.
Quod tibi nè nimium videar diffidere, sítq;
Versibus hoc paucis admonuisse satis:
Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
Atq; meis distent ut tua fata. Vale.

ELEGIA XV.

Ad Uxorem, quod suis libris sit æterna.

QUanta tibi dederim nostris monumenta libellis,
O mihi me conjux charior, ipse vides.
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferêre meo.
Dúmq; legar, pariter mecum tua fama legetur;
Non potes in mœstos omnis abire rogos.
Cúmque viri casu possis miseranda videri.
Invenies aliquas, quæ, quod es, esse velint;
Quæ te nostrorum cum sis in parte malorum,
Felicem dicant, invideantque tibi.
Non ego divitias dando tibi plura dedissem;
DIVITIS ad manes nil feret umbra suos. *Divitiæ ad inferos non perveniunt.*
Perpetui fructum donavi nominis; idque
Quo dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quòd & rerum sola es tutela mearum;
Ad te non parvi venit honoris onus.
Quòd nunquam vox est de te mea muta, tuique
Judiciis debes esse superba viri.
Quæ nè quis possit temeraria dicere, perstа;
Et pariter serva méque piamque fidem.
Nam tua, dum stetimus, turpi sive crimine mansit
Et tantùm probitas irreprehensa fuit.
Par eadem nostra nunc est tibi facta ruinâ;
Conspicuum virtus hìc tua ponat opus.
ESSE bonum facile est, ubi quod vetat esse remotum
Et nihil officiis nupta quod obstet habet.

Cum

Vera amicitia.

Cum Deus intonuit, non se subduxêre nimbo;
Id demum est pietas, id socialis amor. (bernat;
RARA quidem est virtus, quam non fortuna gu-
Quæ manear stabili, cùm fugit illa, pede.

* *Si qua tamen pretii sibi merces ipsa petiti est.*

* Si tamen est pretium cui virtus ipsa petitum;
Inque parùm lucis ardua rebus adest:
Si tempus numeres, per-secula nulla tacentur:
Et loca mirantur quà patet orbis iter.

Fides Penelopea.

Aspicis ut longo teneat laudabilis ævo
Nomen inextinctum Penelopea fides?
Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
Ausaqui in accensos Hiphias ire rogos?
Ut vivat famâ conjux Philacela, cujus
Iliacam primo vir pede pressit humum?
Ad hæc nil opus est pro me; sed amore fideque:
Non ex difficili fama petenda tibi est.
Nec te credideris, quia non facis ista moneri:
Vela damus, quamvis remige puppis eat.

Fide opus. est erga amicos.

Qui monet ut facias, quod jam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta tuo.

FINIS.